

Pirkko Sallinen-Gimpl

KIRVUN TIETÄVÄLÄSTÄ ORIMATTILAAN

1965 keräämäni aineisto koskee Orimattilan
siirtoväen asutusaluetta "Tietävälää"

Sisällysluettelo

Elinkeinot ja sopeutuminen	4
Yhdistystoiminta	7
Orimattilan Tietävälän asutusalue vuonna 1965	9
H a r j u l a ; Eemil Arminen	9
Y l i - H a r j u l a ; Paavo Arminen	10
M a t k a n p ä ä ; Johannes Arminen	11
H a n n o l a ; Reino Arminen	14
P i k a l a ; Juho Halso	15
P e l t o l a ; Arvi Iivonen	18
S i m o l a ; Raili Koivisto	18
K a l l i o h a r j u ; Paavo Koljonen	20
V e i k k o l a ; Veikko Komi	21
R a u h a l a ; Eino Koski	24
H e m p a l a ; Emil Kostiainen	25
K o i v u r i n n e ; Veikko Lankinen	27
L ä h t e l ä ; Sulo Miettinen	29
M o n t o l a ; Juho Monto	32
P e t s a m o ; Helena Monto, nykyisin Veikko Pitkänen	33
J a a k k o l a ; Arvi Munukka	35
K o i v u l a ; Tauno Munukka	36
A r o m a a ; Tauno Niuta	37
M ä n t y l ä ; Tuomas Näveri	38
P a t j a s ; Aino Patjas	40
S i l t a l a ; Väinö Pirhonen	41
R i n t a l a ; Vilho Rantanen	43
K u l m a l a ; Eino Räikkönen	45
H e i n h u h t a ; Toivo Syrjäläinen	47
V e i j a l a ; Arvi Veijalainen	48
J u h o l a ; Veljekset Veijalainen	50
O l l i l a	52
S i v u l a ; Taimi Marjomäki	52
Karjalasta tuotujen esineiden inventointi	54

Talvisodan syttyessä kirvulaiset evakuoitiin Satakuntaan, monet Hämeenkyröön, mutta Tietävälän kyläläiset Viljakkalaan. Jatkosodan aikana, kun Kirvukin oli vallattu takaisin, suurin osa työkykyisistä kirvulaisista palasi kotikuntaansa, jossa n. 90 % rakennuksista oli säilynyt. Toinen evakuointi vuonna 1944 suuntautui Satakunnan toisiin kuntiin; Tietävälän kyläläiset asettuivat nyt Kankaanpäähän. Kirvulaiset saivat melko hyvin kuljetetuksi omaisuuttaan ja karjaansa uuteen asuinpaikkaan. Sijoituskunnaksi määrättiin aikaisemman suunnitelman mukaan Orimattila ja lähikunnat, mm. Kärkölä ja Pukkila. Monet kirvulaiset muuttivat odottamaan maansaantia lähitienoille, mm. Myrskylään.

Tutkimuskyläni väki sai tietää suunnitelmista Askolinin kartanon maiden jakamiseksi asutustiloiksi Orimattilassa, ja moni hakeutui oma-aloitteisesti alueelle. Maanlunastus- ja asukkaanottolautakuntien työskentelyn tuloksena perustettavien tilojen muodollisuudet saatiin kuntoon, viljelysmaaksi tarkoitettu alue ja pääojat raivattiin Pellonraivaus Oy:n toimesta koneellisesti ja välttämättömät tiet rakennettiin. Aasukkaat saattoivat aloittaa oman osuutensa uudisraivauksesta ja rakentamisesta.

Aluksi uudistilalle kohosi ehkä sauna tai navetta, joihin järjestettiin tilapäinen asunto, kunnes päärakennus valmistui. Karjaa lisättiin, maata raivattiin, ja elämä pääsi alkuun. Ihmistyötä ja hevosvoimia kulutettiin vielä paljon, ennen kuin entisestä metsämaasta sukeutui avara viljelysmaisema.

Alkuun Orimattilaan muodostettiin 442 siirtoväen asutustilaa, joka on suurempi määrä kuin missään muussa Uudenmaan läänin kunnassa. Kooltaan asutustilat vaihtelivat niin, että 41 % niistä oli peltoalaltaan 5-10 ha ja 30 % 10-15 ha. Tämän (myöh. tiet.) asutusalueen tilat olivat suurimmaksi osaksi jälkimmäistä kokoa, siis asutustiloina suurehkoja ja niihin kuului metsää. Saajille ne olivat kuitenkin pienempiä kuin entiset tilat lähtöalueella. Alueen koneraivauksen lisäksi oli kaikkien raivattava itse peltoala, mikä vaati tilallisilta kovaa työpanosta.

Elinkeinot ja sopeutuminen

Oman tilan saanti oli tärkeä asia tutkimusryhmän jäsenille. Se antoi elämänuskoa ja kimmokkeen ponnisteluille. Muutos entiseen nähden oli kuitenkin melkoinen, kun kirvulaiset viljelijät joutuivat vanhojen multaisten peltojen viljelijöistä uudisraivaajiksi. Perustettujen tilojen tuli olla "elinkelpoisia" kuten virallinen sanonta kuului, mutta monien kirvulaisten oli käytännössä siirryttävä aikaisempaa pienemmän tilan viljelijäksi. Etuna Kirvuun nähden oli suhteellisen vähäkinäinen ja tasainen maaperä sekä tilojen perustaminen yhtenäisiksi lohkoiksi, koska Kirvun Tietävälässä kuten muissakin vanhoissa kylissä viljelysmaa oli usein eri lohkoissa.

Kirvussa maatalouden tavoitteena oli omavaraisuus. Metsä kuului olennaisesti maatalouteen, metsätyöt työllistivät talvella ja metsiä käytettiin myös karjanlaitumina. Muutto uusiin olosuhteisiin järkytti perusteellisesti tuotannon suunnittelua. Toimeentulo oli saatava entistä keskitetyemmin peltomaasta ja karjanhoidosta, metsälaitumia ei ollut ja vähäistä metsämaata

oli kasvatettava puunoton jälkeen.

Sotien jälkeisinä pulavuosina oli yritettävä selvittää omavaraisina, mikä tavallaan pitkitti entisten menetelmien soveltamista. Kuitenkin siirtolaisuus sysäsi kirvulaisen viljelijän uudistumishaasteeseen, johon entisissä oloissa ei olisi ollut tarvetta. Tämän osoittaa vertailu ruokolahtelaiseen vertailukylään, jossa vastaavia uudistuksia toteutettiin vähitellen, vähemmän rajusti kuin siirtokarjalaisten parissa.

Orimattilan maanlaatu oli savista ja hyvälaatuista, mutta raivattu alue oli kuitenkin entistä metsämaata, joka vaati aikansa muuttuakseen tuottavaksi maatalousmaaksi. Savimaan viljely vaati suurta tarkkuutta. Esimerkiksi kevättyöt oli tehtävä melkein päivän tarkkuudella maan ollessa sopivan kostea. Jos savinen maa ehtii kuivua liikaa, sen muokkaaminen ja kevättyöt voivat epäonnistua.

Aluksi kirvulaiset yrittivät viljellä entiseen tapaan, mutta ennen pitkää oli pakko uudistaa menetelmiä. Se tapahtui enemmänkin oman kokemuksen kuin paikkakuntalaisen mallin mukaisesti. Samoin esimerkiksi lannanajossa noudatettiin ensin vanhaa kirvulaista menetelmää, jonka mukaan lanta ajettiin pellolle pienissä erissä kevättalvella ja levitettiin myöhään keväällä ennen äestystä toukomaille. Savimaalle sopi kuitenkin paremmin paikkakuntalaisten menetelmä ajaa lanta lumen päälle, jolloin lumesta sulava kosteus auttoi muokkaustöitä varhain keväällä. Kirvulainen viljelijä kertoi siirtyneensä lannoittamaan loppukesällä kynnön yhteydessä. Esimerkki osoittaa, että mahdollisimman pitkälle yritettiin selvittää omin kokemuksin ja kehittää omia ratkaisuja mieluummin kuin toimia välittömästi paikkakunnan mallin mukaisesti. Pikemminkin myönnettiin yleisen keskusjohtoisen maatalousneuvonnan vaikuttaneen uusiutumiseen ja menetelmien muuttumiseen kuin paikkakuntalaisen käytännön. Myös siirtokarjalaiselta viljelijältä toiselle kulkeutunut tieto oli tärkeä mielipiteiden muokkaaja.

Uudisraivaus oli sinänsä suuri haaste, mutta siitä selvittiin hyvin. Raivaus ei ole ollut 1900-luvulla Kirvussa enempää kuin Orimattilassakaan vierasta, sen osoittavat tilastotiedot peltoalan lisäyksistä 1920- ja 1930-luvuilla kummassakin kunnassa. Maanomistusolot olivat kuitenkin erilaiset, vaikka Kirvu ja Orimattila olivat pinta-alaltaan lähes samaa kokoa, Orimattilassa oli jo vuonna 1910 lähes kaksinkertainen peltopinta-ala Kirvuun nähden. Orimattilassa maatilojen määrä oli pienempi, mutta tilakoko keskimäärin suurempi (15-50 peltoha) kuin Kirvussa, jossa tilat olivat yleensä alle 15 ha:n (89 %). Orimattilassa oli jo tuolloin joitakin suurtiloja (50-100 peltoha); Kirvussa suurtiloja ei ollut vuonna 1910 lainkaan, ja vuonna 1930 vain kaksi. Sen sijaan Orimattilassa aivan pienten tilojen lukumäärä oli suurempi; kolmannes tiloista oli alle puolen hehtaarin, Kirvussa vain kymmenesosa. Seuraavien vuosikymmenien aikana maanlunastuksen ja uudistuksen vuoksi tilanne tasoittui siten, että Orimattilaan perustettiin uusia pienehköjä tiloja ja Kirvussa tilojen lukumäärä hieman supistui.

Kummassakin kunnassa tapahtui valtava uudisraivaustyö, joten peltopinta-ala laajeni talvisotaan mennessä Orimattilassa kahdella kolmasosalla ja Kirvussa yhdellä kolmasosalla.

Vuonna 1941 Orimattilassa oli viljeltyä 16.883 ha, ja Kirvussa viimeinen tieto on vuodelta 1943, viljeltyä 8.912 ha. Kuten nämä luvut osoittavat, Orimattila oli peltoviljelyaluetta ja kuului siihen *agraariseen Suomeen*, jonka kulttuuripiirteitä Matti Sarmela ja Veikko Anttila ovat tutkimuksissaan luonnehtineet.

Siirtokarjalaisten ja rintamamiesten asuttaminen muutti Orimattilan maatalousrakennetta pientilavaltaisemmaksi. Vuoteen 1950 mennessä tutkimusryhmäni kokoa (10-15 peltoha) vastaavat viljelmät olivat suuresti lisääntyneet, ja yli 50 peltoha:n suurtiloja oli vain 18. Peltoa saatiin raivaamalla lisää parituhatta hehtaaria 1960-luvun loppuun mennessä, jolloin koko peltoala oli 18.968 ha. Asutustoiminnan tuloksena maanomistus oli siis edelleen huomattavasti tasoittunut, pienet ja keskikokoiset tilat olivat lisääntyneet ja peltoala sekä viljelijäväestön määrä kasvanut. Myös kirvulaisten viljelijöiden viljelmäpinta-alat olivat tasoittuneet keskenään Karjalan ajoista. "Suurimmat tilalliset menettivät pinta-aloissa, pientilalliset ehkä voittivat..." arvioi joku haastateltava. Kaikki pantiin ikään kuin samalle lähtöviivalle, uudisraivauksen haasteeseen.

Uusiin viljelytapoihin mukautumisen paine näkyy kirvulaisten viljalajivalikoimassa. Siirtovaiheessa tilanne oli Orimattilassa Kirvuun verrattuna lähtökohdiltaan erilainen. Orimattilassa oli omaksuttu monia maatalouden innovaatioita suurehkoille tiloille jo vuosikymmeniä aikaisemmin kuin Kirvussa, esimerkiksi kylvöheinä sekä vehnänviljely. Kirvussa ei vielä vuoden 1910 tilaston mukaan viljelty lainkaan vehnää, eikä perunanviljelyssä oltu vielä Orimattilan tasolla. Kylvöheinän pinta-ala oli Orimattilassa kaksinkertainen Kirvuun verrattuna, ja pellavan kolminkertainen, sen sijaan Kirvussa viljeltiin tuolloin hieman enemmän hampua. Myöhemmin hampusta luovuttiin, mutta pellavaa viljeltiin sotavuosiin asti.

Vasta 1920-luku merkitsi Kirvussa peltoviljelyn tehostumista. Vehnää lisättiin lähinnä rukiin kustannuksella, mutta rukiin asema arvokkaana leipäviljana säilyi sotavuosiin saakka. Kirvun Tietävälässä kevätvehnää viljeltiin melko yleisesti vasta talvisotaa edeltävinä vuosina, mutta sotavuosina se ohitti rukiin. Yleisin viljalaji oli 1930-luvulla kaura, sitten ruis, ohra, kevätvehnä, rehuksvit sekä juuri- ja hernekasvit. Sokerijuurikkaan viljelyä oli vähän aloitettu.

Siirtovaiheen aikana Tietävälän kyläläiset eivät yleensä saaneet maata vuokratuksi eikä laitumeksi. Parilla kylän perheellä oli ollut mahdollisuus viljellä hieman kauraa karjanrehuksi, vehnää, perunaa ja heinää.

Orimattilan uudisraivausalueella aloitettiin kauralla ja vehnällä. Pian kokeiltiin myös ohraa, ruista ja rehujuurikasta. Suurin muutos tuli rukiin viljelyssä. Rukiin talvehtiminen oli epävarmaa, hinta alhainen ja monet luopuivatkin sen viljelystä vuosina 1949–1955. Tutkimusvaiheeni alussa vuonna 1965 ruista viljeltiin kolmessa talossa taas enemmän, koska se näytti kestävän viljelysmaata vaivaavaa kuivuutta paremmin kuin monet muut lajit. Ruis oli kuitenkin vuoteen 1975 mennessä kadonnut viljalajien joukosta.

Rukiin viljelyn vähentyessä vehnän viljelyä oli voimakkaasti lisätty. Suunnitelmalliseen vehnän viljelyyn oli siirrytty useimmissa talouksissa viimeistään 1960-luvulle mennessä. Orimattilan

maanlaatu sopi hyvin juuri vehnän viljelyyn. Toinen tärkeä viljelykasvi oli sokerijuurikas, jota oli alettu viljellä joillakin uudistiloilla jo 1950-luvun alussa. Se yleistyi ennen pitkää muillekin uudisviljelmille, ja pian Orimattilan Tietävälä tunnettiin sokerijuurikkaan viljelystään. Siirtokarjalaiset olivat omaksuneet sille melko uuden viljelykasvin jopa kokonaisvaltaisemmin kuin paikalliset naapurit. Sen sijaan kirvulaiset viljelytavat olivat vuoteen 1975 mennessä täysin kadonneet.

Paikallistutkimus osoittaa, että keskeisellä elämäntilalla - elinkeinoelämässä - oli uudistuttu voimakkaasti ja tehokkaasti, joissakin suhteissa uudistushaluisemmin kuin paikkakuntalaiset. Sopeutuminen elinkeinojen alalla oli niin kokonaisvaltaista, että sitä voi luonnehtia assimilaatioksi. Elinkeinoelämään sopeutumisen on todettu olevan tulokkaiden ensimmäinen ja ehkä helpoin sopeutumistaso. Vastapainona on nähtävä monet sosiaalisen elämän ilmiöt, joissa ilmenee päinvastainen suuntaus: vahva perinteellisyys ja karjalaisuus. Eräät naisjärjestöt toimivat Orimattilassa aikaisemmin kuin Kirvussa

Kirvun Tietävälän Marttayhdistyksen ompeluseura velj. Armisen talossa keväällä 1932. Museovirasto 4163:3.

Yhdistystoiminta

Kirvussa ja Orimattilassa toimi monia yhdistyksiä ja molemmat olivat tässä suhteessa vireitä paikkakuntia. Erona voi mainita, että eräät naisjärjestöt toimivat Orimattilassa aikaisemmin kuin Kirvussa. Kirvulaisista yhdistyksistä toimivat erityisen vireästi nuoris- ja urheiluseurat, ja laulukuoro antoi karjalaista ominaisväriä pitäjälle. Urheilussa kirvulaiset saavuttivat valtakunnallisestikin hyviä tuloksia, mm. Tietävälän kyläosasto voimistelussa. Muisteltiin, että Tietävälän nuorisoseurantalolla oli joka arki-ilta jotain toimintaa, näytelmäharjoituksia, lähetys- tai muita ompeluseuroja, kristillistä nuorisotyötä tai suojeluskunnan ja lottien tilaisuuksia.

Tietävälän yhdistystoiminta jatkui siirtovaiheen jälkeen. Nuorisoseuran opintokerho toimi sotavuosinakin Kirvussa ja niiden jälkeen uudella asutusalueella. Urheiluseura järjesti pitkään omia urheilukilpailuja. Vuonna 1965 entisistä yhdistyksistä toimivat Tietävälän Nuorisoseura (per. 1906), Kirvun Viikkaan ent. kyläosasto (per. 1906), maamiesseura (per. 1923), Tietävälän marttayhdistys (per. 1928) ja Suomen Lähetysseuran ompeluseura. Uusia olivat maataloustuottajat, maatalousnaiset, metsästysseura, sotaveteraanit ja Orimattilan karjalaiset. Kyläkarjalaisten vanhan polven mielestä keskinäinen yhdistystoiminta näytti laantuvalta. Vähitellen painopiste näytti siirtyvän yhä enemmän ammatillisiin yhdistyksiin. Nuoret alkoivat hakeutua paikkakunnan nuorisojärjestöihin. Yleisesti yhdistystoiminta-aktiivisuus ei mittauksen mukaan sinänsä ollut vähentynyt, vaan suuntautui toisiin yhdistyksiin ja toimintamuotoihin.

Yhdistystoimintaa mitattiin tutkimusryhmissä mm. jäsenyyksien, luottamustoimien ja osallistumisen määrällä. Tulosten yhteenvetona voi todeta, että **karjalaiset osoittautuivat paikkakuntalaisia aktiivisemmiksi yhdistystoiminnassa kaikissa mitatuissa suhteissa.** Siirtokarjalaisilla oli eniten kokouksia ja muissakin tilaisuuksissa käyntejä, samoin toiminnan aktivoitumista viiden edellisen vuoden aikana.

Asutusalue, jonka perustivat pääosin Kirvun Tietävälästä tulleet perheet, sai koulupiirin nimeksi Tietävälä ja myöhemmin koko aluetta alettiin nimittää Orimattilan Tietäväläksi. Olihan myös edellä kuvattu yhdistystoiminta omiaan kuvaamaan alueen yhteisöllisyyttä. Vuonna 1965 keräsin tiedot asutusalueen perheistä, ja seuraavassa esitän haastattelujen ja kirkonkirjoista silloin saamieni tietojen pohjalta tuolloisen asutuksen alueella.

Lähdekirjallisuutta: Pirkko Sallinen-Gimpl 1989: Siirtokarjalainen perinnesidonnaisuus – Kirvun Tietävälästä Orimattilaan. – Joensuun yliopisto.

Kuvat: Kansallismuseo (Finna.fi), Pirkko Sallinen-Gimpl, Kirvun kirja; kuva ei useimmissa tapauksissa liity tilaan/perheeseen, josta kerrotaan.

Kotus.fi; Suomen murteiden sanakirja: kanteikko s. epätasainen, kantoinen maa, kannokko; Se on niin kanteikko, jot eihä siel pääse talvelkaa rien kans ajamaa ensikää. Kirvu

Orimattilan Tietävälän asutusalue vuonna 1965

Harjula; Eemil Arminen

Veljekset Eemil ja Matti Arminen viljelivät 1800-luvulta lähtien Kirvun Tietävälässä Marttilan (Rn:o 9) ja Harjulan tiloja. Marttilan nimeä kylässä tuskin tunnettiinkaan, vaan puhuttiin aina Kylä-Armisesta. Näin erotettiin kylässä asuvat Armiset Salo-Armisista, jotka asuivat kylästä syrjässä.

Armisten suku oli tullut Kirvuun Jääskestä vuonna 1898 maatalojen vaihtokaupan vuoksi. Marttilan tila oli alkuperäinen asuintila; Harjulan tila ostettiin vähän ennen ensimmäistä maailmansotaa. Tilojen yhteinen pinta-ala oli n. 200 ha.

Armisten perhekunta muutti Orimattilaan ja viljeli Harjulan tilaa yhteisesti vuoteen 1959 asti. Asuinrakennukset rakennettiin tosin erilleen. Perheiden vanhat isännät olivat keskenään serkuksia, nuorempi polvi toisia serkuksia. Seuraavassa selostetaan nykyisten Orimattilan Harjulan ja Yli-Harjulan Armisten vaiheita yhteisesti, koska perheet ovat asuneet evakuoimisaikanakin yhteistaloudessa. Paavo Armisen talossa nykyisin asuva naimaton täti, Anna-Katri Arminen selosti perheen vaiheita sotavuosina. Ensimmäisellä evakkomatalla Armiset joutuivat Viljakkalaan, jossa he asuivat talonväen kanssa samassa pirtissä 7 kuukautta.

Viljakkalasta muutettiin viideksi kuukaudeksi Hämeenkyröön, jossa asuttiin erillisessä rakennuksessa, mutta maanviljelystä ei voitu harjoittaa. Myrskylästä saatiin sitten asunnoksi huvilan toisesta päästä keittiö ja kamari, jossa asuttiin 3-4 kuukautta. Matti Arminen ja Eemil Armisen Venla-tytär palasivat täältä Kirvuun ja myöhemmin Hilma ja hänen tyttärensä Salme Arminen seurasivat heitä. Armisen vanha emäntä ja Anna Katri Arminen ja lapset Taina, Paavo ja Pentti tulivat karjan kanssa Kirvuun. Eemil Arminen oli tällöin linnoitustöissä. Asuinrakennuksen kulma ja navetta olivat vaurioituneet, ja ne korjattiin Kirvussa oltaessa.

Toinen evakkomatka suuntautui aluksi Ruokolahdelle, josta syksyllä lähdettiin Kankaanpähän. Sieltä muutettiin tosin välittömästi Orimattilan Käkelään, josta saatiin Puhakan talosta oma huone asuttavaksi pihatalosta karjarakennuksen yhteydestä. Armiset asuivat Orimattilassa siis jo vuodesta 1944 lähtien.

Vuonna 1946 muutettiin Pakaalle Kaijalan Osmo Hakalan saunarakennukseen, josta jo seuraavana vuonna siirryttiin vapaaehtoisella kaupalla ostetulle tilalle. Tämä Harjulan tila oli erotettu valtion sotilasvirkatalon maista. Pellot olivat olleet mv. Osmo Hakalan vuokraviljelminä. Tilan koko pinta-ala oli 45 ha, josta oli valmista peltoa 18 ha. Paikannimeksi otettiin Harjula, sama nimi kuin osalla Kirvun kotitilaa oli ollut. Talojen erotessa Paavo Armisen tilan nimeksi tuli Yli-Harjula ja Eemil Armisen tilan nimeksi Harjula.

Eemil Armisen omistamalla Harjulan tilalla oli valmista peltoa 8 ha, ja vuosina 1958-59

raivattiin lisää 4 ha. Rakennuksista oli paikalla ennestään vain lato. Perhe asui aluksi Pakaalla Hakalan saunassa. Syksyllä 1947 rakennettiin ensin sauna, ja joulukuun valmistui myös asuinrakennus. Väliaikaisena navettana käytettiin rehuladon päästä tehtyä "läävää", kunnes vuonna 1955 saatiin uusi navetta valmiiksi. Kalustovaja valmistui vuonna 1953.

Kirvun Tietävälän Kylä-Armisessa oli 12-15 lehmää, 4-5 hevosta, sikoja, lampaita ja kanoja. Kolme lehmää ja hevonen tuotiin Orimattilaan, ja karjaan kuuluu yhä samojen eläinten jälkeläisiä. Harjulassa on nykyisin viisi lehmää ja hieho. Kirvusta tuotiin Orimattilaan maatalouskoneita: auroja, äes, niitto-, harava- ja kylvökoneet. Harjulaan ostettiin vuonna 1954 traktori, johon on vähitellen hankittu lisälaitteita. Puimakone hankittiin vuonna 1953 ja levittäjä vuonna 1962. Sirkkelisaha ostettiin vuonna 1952 ja kaksoissirkkeli kuusi vuotta myöhemmin. Vilja on puitu vuokratulla leikkuupuimurilla vuodesta 1961 lähtien.

Kirvun tilalla viljeltiin eniten kauraa ja vehnää. Samassa suhteessa viljellään näitä lajeja nykyiselläkin tilalla. Ruis ei Orimattilassa näyttänyt menestyvän ja sen viljelystä luovuttiin. Salaojitusta varten ei ole tehty suunnitelmia. Tilalta myydään maitoa, vehnää ja hiukan munia. Armisten mielestä oli vaikeata verrata Kirvun ja Orimattilan tiloja. Kirvussa oli kuitenkin paremmat multaiset maat ja metsämaata enemmän kuin Orimattilan tilalla. Talosta kuulutaan Marttoihin ja Maatalousnaisiin; nuori isäntä kuuluu Metsästysseuraan.

Talossa asuu nykyisin Eemil Arminen (s. 12.1.1898 Jääskessä), vaimonsa Hilma Vappu Kuisman (s. 18.1.1903 Kirvussa) kanssa. Hilma Arminen on kotoisin Kirvun Tietävälän Rukalan talosta eli Mustamäeltä. Aviopari vihittiin vuonna 1923. Avioliitosta syntyi kaksi tyttäretä, Venla ja Saima. Edellinen asuu virkapaikassaan Mikkelissä, jälkimmäinen miehensä Kalevi Hakalan kanssa vanhempiensa luona. Hakaloilla on 15- ja 11-vuotiaat pojat. Kalevi Hakala on alkuaan toijalalaista sukua, joka on siirtynyt ennen sotia Orimattilaan. Hakala on tehnyt maataloustöitä sekä kotona että vieraille. Viime vuosina hän on hoitanut sahaustöitä palkatun apulaisen kanssa. - Eemil Arminen on suunnitellut tilan myymistä ja siirtymistä muuante mahdollisesti maataloutta jatkamaan, tai tilan myymistä eläkettä vastaan vävyllään Kalevi Hakalalle.

Yli-Harjula; Paavo Arminen

Harjulan tilan yhteydessä on selostettu nykyisen Yli-Harjulan asukkaiden vaihteita. Antti Armisen veli Matti Arminen eli vielä Orimattilan Harjulaa ostettaessa, mutta samana vuonna 1947 heinäkuussa hän uudisraivaustöissä puita kaataessaan sai sydänkohtauksen ja kuoli työrattaille uudistilallaan. Matti Armisen vaimo Aino Arminen (s. Vepsä) kuoli vuonna 1955. Heidän lapsistaan 28.3.1934 syntynyt Paavo hoitaa Yli-Harjulan tilaa autoilijan ammatin ohessa. Paavo Armisen veli Pentti Arminen on muualla töissä, ja sisar Tuula käytyään kuurojen koulun on työssä Orimattilan pukutehtaassa. Sisarukset käyvät vielä usein varsinkin viikonloppuisin kotona. -Matti Armisen sisar Anna-Katri on aina asunut veljensä perheen luona.

Paavo Arminen avioitui vuonna 1957 Anja Laakson kanssa (s. 8.10.1937). Heillä on kolme lasta: vuonna 1957 syntynyt Jouko, vuonna 1958 syntynyt Seppo ja vuonna 1960 syntynyt Pirjo. Yli-Harjulan tilaan jäi jaossa valmista peltoa n. 10 ha. Vuosina 1957-58 ja 1964 on raivattu uutta

peltoa 2,5 ha. Asuinrakennus valmistui ensimmäisenä tilan rakennuksista marraskuussa 1947. Väliaikainen navetta oli saman rehuladon toisessa päässä, jossa Harjulankin karjaa pidettiin. Aitta- ja halkovajarakennus valmistui vuonna 1948, navetta vuonna 1951 ja sauna- ja talousrakennus vuonna 1960.

Kirvusta lähtiessä otettiin 12 lehmää mukaan, mutta kaikkia ei saatu enää takaisin. Yksi lehmä Yli-Harjulankin karjassa on vielä kirvulaista perua. Alkuaikoina Orimattilassa pidettiin neljää lehmää ja hevosta, nykyisin karjaan kuuluu kuusi lehmää, sonni ja hevonen.

Kirvusta Orimattilaan tuodut maatalouskoneet olivat käytössä siihen saakka, kun hankittiin uudet koneet; aura ja äes vuonna 1955, niittokone 1958, harvakone 1962, kylvökone 1964. Kirvusta tuotu lajittelija on vieläkin käytössä. Traktori hankittiin vuonna 1954, uusittiin vuonna 1958 ja 1961. Koneita on hankittu yhdessä naapureiden kanssa, mm. kylvökone Rantasen kanssa vuonna 1965 ja itsesitoja Hatakan kanssa 1964. Kirvussa viljeltiin kauraa, vehnää, ohraa, ruista ja rehujuurikasta, evakossa vehnää ja kauraa, Orimattilassa aluksi edelleen kauraa, vehnää ja rehuksasveja. Ruista viljeltiin viimeksi vuonna 1956. Leikkuupuimurilla on ajatettu vuodesta 1963 lähtien. Tilaa ei ole vielä salaojitettu, mutta nyt on 5 ha:n salaojitus suunnitteilla. Tilalta tuotetaan myyntiin sianlihaa, maitoa ja vehnää.

Talosta kuulutaan Maamiesseuraan, Maatalousnaisiin ja aikaisemmin aktiivisesti Urheiluseuraan. Anna-Katri Arminen on toiminut Lähetysseurassa.

Paavo Armisen mielestä maanviljelys oli ollut Kirvussa vielä kehittymätöntä, mutta Harjulankin tila Kirvun Tietävälässä oli ollut niin suuri, että Kirvun tilaa voi pitää parempana kuin uutta asutustilaa.

M a t k a n p ä ä ; Johannes Arminen

Kirvun Tietävälän Lempeisten sukutilaa (Rn:o 3) viljelivät Yrjö ja Anna Kymäläinen. Kymäläisten suku on asunut Tietävälässä ainakin 1700-luvulta, josta lähtien sukua on voitu selvittää. Varhaisin tunnettu sukutilan omistaja oli Knut Jöraninpoika Kymäläinen, joka kuoli 72-vuotiaana vuonna 1770. Hänen vaimonsa Elisabeth kuoli vuonna 1771 täytettyään 74 vuotta. Tarkkoja syntymäaikoja ei ole merkitty muistiin. Pariskunnan lapsista Knut avioitui Eeva Matintyttären kanssa. Knut Kymäläinen kuoli 42-vuotiaana vuonna 1778, ja Eeva Kymäläinen 51-vuotiaana vuonna 1787. Heidän lapsistaan Georg (Jöran) Knutinpoika Kymäläinen syntyi 26.4.1769. Georg avioitui vuonna 1790 Karin Kuisman kanssa, jonka syntymä- ja kuolinajasta ei ole tietoa. Georg Kymäläinen eli toisessa avioliitossa Anna Matintyttären kanssa, ja kuoli vuonna 1826.

Georg Kymäläisen ensimmäisestä avioliitosta syntyi 6.8.1794 poika Göran, joka vihittiin vuonna 1815 avioliittoon Anna Näverin (s. 1.9.1795) kanssa. Jöran Kymäläinen kuoli 5.4.1866, hänen vaimonsa kaksitoista vuotta myöhemmin (26.3.1878). Heidän lapsistaan jäi sukutilan isännäksi Yrjö (Jöran) Kymäläinen (s. 25.3.1817), joka meni naimisiin Karin Jöranintytär Kymäläisen (s. 18.2.1822) kanssa vuonna 1842. Yrjö Kymäläinen kuoli 21.3.1896, ja Karin Kymäläinen

18.12.1878.

Talon isännän nimenä säilytetään Yrjö seuraavienkin sukupolvien aikana. Yrjö Yrjönpoika (s. 20.5.1852) vihittiin Katri Vesterisen kanssa (s. 10.10.1851) avioliittoon vuonna 1871. Katri Kymäläinen kuoli 2.11.1886. Yrjö Kymäläisen toinen vaimo vuodesta 1887 lähtien oli Anna Kohonen.

Seuraava Yrjö Yrjönpoika (s. 16.1.1879) mainitaan lautamieheksi. Hänen vaimonsa vuodesta 1910 lähtien oli Anna Juhontytär Husman (s. 26.9.1890), kotoisin naapuritalosta Tietävälässä.

Heidän tyttärensä Anna-Meeri (s. 22.5.1914) avioitui vuonna 1935 Johannes Armisen (30.11.1907) kanssa. Yrjö Kymäläinen muutti vävynsä perheen kanssa Orimattilaan vuoden 1949 lopussa. Sukutila sai seuraavaksi isännäkseen nuoren Yrjö Armisen.

Orimattilan maatalousnäyttelyssä kesäkuussa 1965 luovutettiin Meeri ja Johannes Armiselle sukuviiri.

Johannes Arminen on myös kotoisin Tietävälästä, Harjulan tilalta, joka ei Johannes Armisen tietämän mukaan ole ollut sataakaan vuotta samalla suvulla. Harjula oli siirtynyt oston kautta tälle suvulle, joka oli muuttanut Satakunnasta, Karkusta, Tietävälään. Harjulaa oli sittemmin jaettu ja Johannes Armisen lapsuuden aikana se oli pinta-alaltaan noin 40 ha. Solmittuaan avioliiton Meeri Kymäläisen kanssa vuonna 1935 Johannes Arminen muutti vaimonsa kotitalolle Lempeiseen. Yrjö ja Anna Kymäläisellä oli kaksi lasta, molemmat tyttäriä. Meerin nuorempi sisar Tuovi meni naimisiin Toivo Lempiäisen kanssa ja asui miehensä kotona naapuritalossa.

Johannes Arminen ja Toivo Lempiäinen lähtivät talvisotaan, jossa Toivo Lempiäinen sitten kaatui. Kymäläisten, Armisten ja Lempiäisten perhe oli evakuoituna Viljakalassa kesän ja talven ajan. Asuntona heillä oli suuri tupa, joka oli ollut kymmeniä vuosia asumattomana. Perhettä oli tähän aikaan kahdeksan henkeä. Seuraavaksi kesäksi muutettiin Myrskylään, mutta samana syksynä päästiin jo palaamaan Kirvuun. Perhe asui Mikko Verran tyhjässä asunnossa talven, ja keväällä alettiin rakentaa uutta asuinrakennusta tuhoutuneen tilalle. Entisistä rakennuksista oli jäänyt jäljelle riihi ja puimala.

Toisella evakkomatalla perhe asui Kankaanpäässä erään talon piharakennuksessa, jonka kahden huoneen ja tuvan asunto oli jaettu toisen kirvulaisen perheen kanssa. Vuonna 1946 sieltä muutettiin Orimattilaan Virenojalle vuokratilallisiksi.

Toukokuussa 1947 päästiin muuttamaan Virenojan vuokratilalta nykyiselle paikalle vastavalmistuneeseen saunaan. Tilalla oli peltoa 7 ha 60 a, lisäksi raivattiin metsästä 12 ha, ja peltoalaa aiotaan vielä raivata pari hehtaaria. Koko pinta-ala on 27,5 ha. Tila on entisiä Askolin-Ingelbergin maita. Seurakunnalta on ostettu metsäpalsta (Puolimatka). Tilan nimeksi valitsi Yrjö Kymäläinen Matkanpään: "Nyt ollaan kierrelty ympäri Suomee ja nyt ollaan täs, jot tää on niinko matkanpää."

Rakennuksista oli heinälato ennestään valmiina pellolla. Asuinrakennus ja väliaikainen navetta sekä rehulato ja talli valmistuivat syksyllä 1947. Parin vuoden kuluessa rakennettiin vielä aitta ja puimala. Uusi navetta valmistui vuonna 1957.

Karjaa oli Kirvun tilalta ensimmäiselle evakkomatkalle lähtiessä 7 lehmää, mutta sekaannusten takia niitä ei saatukaan enää takaisin. Myrskylässä hankittiin pari lehmää. Kun elämä oli vakiintunut nykyisellä asuinpaikalla, lisättiin karjaa taas entiseen määrään. Tila on nykyisin karjantarkkailutila. Maatalouskoneita hankittiin vasta Orimattilassa vuoden 1947 jälkeen, mm. aura, äes, niitto- ja haravakone ja hevosvetoinen kylvökone.

Osa näistä koneista jäi kuitenkin syrjään, kun vuonna 1960 ostettiin traktori, johon oli hankittu erilaisia lisälaitteita. Viimeiseksi on tilalle ostettu sokerijuurikaskoneita.

Kirvun tilalla oli viljelty eniten ohraa, ruista (2 ha), kauraa (1½ ha), turnipsia ja heinää. Evakkoaikana viljeltiin vuokramaalla vain kauraa, vehnää ja perunaa. Uudistilalla aloitettiin kauralla ja heinällä. Vuonna 1965 vehnä on tärkein viljalaji, lisäksi viljellään vähän kauraa (86 a), heinää, perunaa ja ruista joka toinen vuosi. Sokerijuurikkaan viljely aloitettiin vuonna 1959. Ruista leikattiin sirpillä 7-8 vuotta sitten, mutta vuodesta 1961 on käytetty elonkorjuussa leikkuupuimuria. Tila on salaojitettu kokonaan. Myyntiin tuotetaan tilalta pääasiassa vehnää, sokerijuurikasta, maitoa ja perunaa.

Talosta kuulutaan Maamiesseuraan, Marttoihin, Aliupseerikerhoon, Nuoriso- ja Urheiluseuraan sekä Maataloustuottajiin jäsenenä.

Kun Kymäläisten ja Armisten perhe muutti Matkanpäähän, kuului perheeseen myös Tuovi Lempiäinen lapsineen. Hänelle rakennettiin talo Orimattilan Ämmänäyräälle 1950-luvun alussa. Matkanpäässä asuu isännän ja emännän lisäksi nykyisin isännän vanha äiti Liisa Arminen, poika Yrjö, s. 18.9.1943, vaimonsa Liisan ja pikkupoikansa kanssa sekä toimessa oleva tytär Helga s. 18.9.1943. Kaija-tytär s. 9.1.1939 on lastenhoitajana Lahdessa ja naimisissa myyjä Keijo Vaskiharjun kanssa.

Orimattilan Tietävälän Maatalousnaisten tynnyrinmaalaustalkoot Reino Armisella kesäkuussa 1965. Tekijän kuvaama v. 1965.

H a n n o l a; Reino Arminen

Johannes ja Maria Arminen viljelivät Hannolan tilaa (Rn:o 7:1) Kirvun Tietävälässä. Heidän tilaansa sanottiin Salo-Armiseksi erotukseksi Kylä-Armisesta. Tila oli erotettu Kontulan tilasta ja se oli lisämaineen pinta-alaltaan 69 ha, josta peltoa oli 15 ha. Armisen suku osti tilan vuonna 1916. Ensimmäinen isäntä oli Antti Arminen (ns. Markon Antti eli Markko Armisen poika). Tilan toinen isäntä oli Antti Armisen poika Johannes (s. 5.2.1891), joka vihittiin vuonna 1914 avioliittoon Kaukolassa 18.11.1891 syntyneen Maria Heikkosen kanssa. Heidän poikansa Reino Johannes syntyi 28.4.1917. Toinen lapsista Senja-tytär meni vuonna 1944 naimisiin konstaapeli Hyvösen kanssa, ja hänen perheensä asuu nykyisin Myrskylässä. Reino Arminen osallistui molempiin sotiin ja oli vielä kesällä 1945 Lapissa miinanraivaustöissä. Isänsä kanssa Reino Arminen raivasi Orimattilassa uuden Hannolan tilan, jota hän nykyisin viljelee. Johannes Arminen kuoli 25.9.1963. Reino Arminen solmi avioliiton vuonna 1964 antrealaisen Laura Kontiaisen, s. Kujansuu kanssa (s. 25.6.1922). Perheeseen kuuluu edelleen myös vanha emäntä Maria Arminen.

Ensimmäinen evakkopaikkakunta oli Armisillakin Viljakkala, jossa jälkeempäinkin on käyty kyläilemässä. Jatkosodan aikana Armiset palasivat Kirvun tilalleen, joka oli kärsinyt vain vähäisiä vaurioita; aittarakennus tosin oli purettu. Toiselle evakkomatkalle lähtivät ensin Maria-emäntä ja Senja-tytär karjan kanssa. Asuinpaikkakuntana oli tällä kertaa Kankaanpää, jossa saatiin erillinen asuinrakennus yhdessä kolmen muun karjalaisperheen kanssa. Johannes Arminen saapui syksyllä perheen luokse, ja Reino Arminen samoin marraskuussa. Kun tiedettiin, että kirvulaisten sijoituskunnat olisivat Myrskylän-Orimattilan tienoilla, muutettiin huhtikuussa 1945 Myrskylään. Siellä asuttiin erillisessä asunnossa, joka oli aikaisemmin ollut

autiona. Navettakin oli käytettävissä. Vuonna 1946 saatiin uuden Hannolan paikka Orimattilan Tönnöstä. Uudisraivaustyöt voitiin aloittaa. Aluksi Johannes ja Reino Arminen kävivät Myrskylästä saakka töissä uudistilallaan tai varasivat viikon eväät ja asuivat Orimattilassa. Uudisraivauskylässä tehtiin kovasti töitä joka tilalla. "Ei ollut sitä vuorokauden aikaa, jolloin ei kuulunut vasaran ääntä kylässä", Reino Arminen kertoi.

Hannolan paikalle rakennettiin ensin parakki, joka kelpasi kesällä väliaikaiseksi asunnoksi. Väliaikainen navetta rakennettiin siten, että voitiin järjestää myöhemmin puimalaksi. Asuinrakennus valmistui lokakuussa 1947. Saunakin saatiin valmiiksi saman vuoden aikana. Vierasta työvoimaa ei käytetty kuin muuraustöissä. Navettarakennus valmistui vuonna 1949. Myöhemmin on rakennettu rehvaja ja vuonna 1964 uusi ulkorakennus, johon kuuluu sauna, autotalli ja keskuslämmityshuone. Samaan aikaan kunnostettiin asuinrakennus mukavuuksin. Tilan pinta-ala on 33,8 ha, josta oli valmista peltoa 6 ha. Kanteikko (1,4 ha) on raivattu pelloksi ja lisäksi metsästä raivattua peltoa on 6,6 ha. Viljeltyä on nyt yhteensä 14 ha, kaikki salaojitettua. Kirvun Hannolassa viljeltiin kauraa, ruista ja vehnää eniten. Samoja lajeja on viljelty Orimattilan Hannolassakin, mutta kolmen viimeisen vuoden aikana on toteutettu uutta viljelysuunnitelmaa. Reino Arminen on nimittäin viljellyt vain hyvin menestyvää kevätvehnää ja lisäksi vähän perunaa.

Kirvusta tuodut maatalouskoneet ovat jääneet syrjään. Aluksi kylässä ei ollut kuin pari traktoria, joista toinen oli Arminen ja Pirhosen yhteinen, vuonna 1952 hankittu. Silloin riitti traktorinajajalle töitä naapureidenkin pelloilla. Kuuden vuoden kuluttua sekä Arminen että Pirhonen hankkivat oman traktorin. Hannolaan hankittiin puimakone, mutta viime vuosina on ajatettu naapurin leikkuupuimurilla.

Kirvun Hannolasta tuotiin kolme lehmää, sonni ja kaksi hevosta, ja samojen eläinten jälkeläisiä pidettiin karjassa siihen saakka kuin karjatalous Hannolan tilalla vuonna 1959 lopetettiin. Karjaa oli lisätty 1950-luvulla 8 lehmään ja 3 hevoseen. Nykyistä karjatonta maataloutta aiotaan joka tapauksessa toistaiseksi jatkaa. Edistyksellinen isäntä hoitaa monia kylän yhteisiä asioita ja toimii johtavilla paikoilla karjalaisissa järjestöissä.

Syntyään antrealainen Laura-emäntä on ammatiltaan konttorivirkailija. Talon asioita hoidetaan vireästi ja aikaa seuraten, mutta samalla karjalaisuudesta ja perinteistä tietoisina.

P i k a l a; Juho Halso

Halson tila Kirvun Tietävälässä Helisevän pohjoisrannalla oli nimeltään Harmonen (Rn:o 1). Tila oli säilynyt jakamattomana, ja sen pinta-ala oli 98 ha. Halso sukunimenä on uusi, vasta vuodelta 1927. Suvun aikaisempi nimi oli Husman, ja se oli asunut Harmosen tilalla ainakin 1800-luvun puolivälissä. Juho Halson isä Heikki Husman oli Kirvun kunnallislautakunnan esimies, "Viisaaksi Heikiksi" kutsuttu. Juho Halso oli syntynyt 30.8.1897. Hän avioitui vuonna 1929 tarkkailukarjako lida Eelin Huuskosen kanssa, joka oli syntynyt Vesannolla 27.5.1901. Harmosen tilan emäntä oli siis savolaista syntyperää, mutta oli toiminut tarkkailukarjakkona Viipurin Karjalassa.

Avioparille syntyi kaksi poikaa: Heikki, s. 9.11.1930, nykyisin konstaapelina Helsingissä, ja Jouko, s. 24.6.1936, viljelee kotitilaa vanhempiensa ja perheensä kanssa. Jouko Halso vihittiin rautjärveläisen puutarhurin Inkeri Partisen kanssa vuonna 1962, ja avioliitosta syntyi vuonna 1963 poika Jukka Tapio.

Talvisodan aikana Juho Halson ollessa rintamalla Harmosen talossa asui lida-emäntä 9- ja 4-vuotiaiden lasten sekä Juho Halson tädin ja sisaren kanssa. Evakuoimismääräyksen tullessa täti oli kuolemansairaana. Hänen hautajaisensa ehdittiin järjestää pari päivää ennen lähtöä. Perhe asui sukulaisten ja tuttavien luona Vesannolla ja Luvialla. Syksyllä 1941 päästiin palaamaan takaisin Tietävälään. Harmosen rakennukset olivat kohtalaisen hyvin säilyneet sodan vaurioilta, mutta syviä juoksuhautoja oli kaivettu talon ympärille.

Toisella matkalla kesällä 1944 Halson perhe sijoittui emännän sisaren luokse Sääminkiin. Elokuussa perhe palasi Tietävälään vähäksi aikaa. "Tietävälän kylä näkyi hyvin mäelle, ja kun siinä seisottiin, minusta tuntui, ettei kylä ole enää kotikylä, eikä tuntunut siltä, että sen saisi pitää", kertoi lida Halso käynnin vaikutelmista. Seuraavana talvena asuttiin tutun perheen luona Ruokolahdella. Sen jälkeen Halsot viettivät kaksi vuotta Myrskylässä, jossa heillä oli erillinen pieni rakennus asuttavana.

Vuoden 1947 keväällä päästiin muuttamaan Orimattilaan uudelle tilalle, jonka nimeksi annettiin Pikala pika-asutuksen johdosta. Tila (Rn:o 13:7) on erotettu entisestä Kaijalan sotilasvirkatalosta, ja sen nykyinen pinta-ala on 27 ha, josta oli valmista peltoa 9 ha ja kanteikkoa 3 ha. Peltoa on raivattu kanteikon lisäksi 1 ha, joten peltoala on nykyisellään 13 ha, mutta sitä aiotaan vielä lisätä 1 ha:lla. Halsoilla on omien viljelysten lisäksi vuokramaita viljeltävänä. Pikalan peltoalat on salaojitettu.

Pikalan tilalla oli ennestään heinälato, joka kunnostettiin väliaikaiseksi asunnoksi. Ladon lattialle tehtiin uuni, ja puhelin kytkettiin ladon seinään. Työkalukopista saatiin väliaikainen navetta. Uusista rakennuksista valmistui ensimmäisenä navetta, johon päästiin muuttamaan joulun aatonaattona vuonna 1947. "Aivan nauratti mielihyvystä, kun sai niin suuren huoneen asuttavaksi", kertoi lida Halso. Kesällä oli tehty maasauna väliaikaiseen käyttöön, mutta nyt voitiin sauna karjakeittiössä. Lehmät siirrettiin vajasta karjarakennuksen talliin ja myöhemmin sikalaan. Asuinrakennus valmistui vuoden 1949 jouluksi. Asuinrakennuksen yhteyteen järjestettiin pesuhuone, joka kelpaa myös saunaksi. Erillistä saunaa ei ole rakennettukaan. Pari vuotta sitten rakennettiin vielä kalustohuone.

Tietävälän Harmosessa oli karjaa 6-8 lehmää ja nuorta karjaa. Juho Halson harrastuksena oli raviurheilu, joten talossa oli hyviä hevosia. Siitosori tuotiin Kirvusta Myrskylään, jossa sen pitäminen oli kannattavaa. Nykyisin ei Pikalassa ole enää hevosta. Mutta karjassa on Kirvusta tuotujen lehmien jälkeläisiä. Orimattilassa ollessa on karja pienennetty pariin lehmään, vaikka 1950-luvulla pidettiin kuusikin lehmää ja kasvatettiin sikoja. Pikalan tilalta tuotetaan myytäväksi maitoa, vehnää, ruista ja sianlihaa. Kirvun tilalla viljeltiin eniten kauraa, lisäksi syysruista, ohraa ja heinää. Myrskylässä vuokrattiin maata vehnän- ja kauranviljelyyn. Pikalan

tilalla kasvatettiin aluksi vehnää, kauraa ja heinää, rukiinviljelystä luovuttiin välillä kokonaan. Mutta viime vuosina on rukiinviljely monissa muissakin taloissa yleistynyt, koska ruis ei kärsi viljelymaita yleisesti haittaavasta kuivuudesta. Pikalassa on vuonna 1965 rukiille varattu 3 ha, vehnälle 10 ha ja sokerijuurikkaalle 4,5 ha (vuokraviljelmät mukaanluettuna). Sokerijuurikkaan viljelyä aiottiin aloittaa jo Kirvussa, mutta Orimattilassa on siihen vielä paremmat mahdollisuudet. Sokerijuurikkaan viljely on ollut kannattavaa.

Juho Halso on tyytyväinen Pikalan peltoihin, joista 7 ha on erittäin hyvää maata. Viljelykset ovatkin parempia kuin Kirvun tilalla, jossa tosin kuivuus ei koskaan ollut haittana. Kirvun tila oli metsäaloiltaan ja koko pinta-alaltaan muuten Pikalaa melkoisesti suurempi.

Maanviljelyskoneista tuotiin mukana kaikki hevosvetoiset koneet, joista enää käytetään ainoastaan haravakonetta. Vuonna 1948 hankittiin muutamien naapureiden kanssa yhteinen traktori (Halso, Monto, Miettinen ja A. Munukka). Osakkaat hankkivat myöhemmin omia traktoreita. Halsoillakin on nyt käytössä oleva traktori jo kolmas. Vuonna 1962 hankittiin Montojen ja Lankisten kanssa yhteinen leikkuupuimuri. Kirvussa Halsoilla oli ollut auto jo kolmesti; Tietävälässä oli ennen talvisotaa auto 16 talossa. Karjalasta tuoduista ajoneuvoista on Halsoilla tallessa vielä ajoreki ja yhdet rattaat.

Talosta kuulutaan Maamiesseuraan, Maataloustuottajiin, Metsänhoitoyhdistykseen, Marttoihin ja Urheiluseuraan. Emäntä lida Halso on toiminut varsinkin Martoissa ja Lähetysseurassa. Hän kuuluu kirkkoneuvostoon ja seurakunnan diakoniatoimikuntaan.

Valokuva-liitteessä on kuva Pikalan tuvasta, jonka sisustamisesta Halsot ovat saaneet palkinnon "Karjalainen koti" -kilpailussa.

Peltola; Arvi Iivonen

Väinö Lankinen viljeli Kirvun Tietävälässä Peltolan tilaa (Rn:o 4:65). Hän avioitui ennen sotaa Laina Kuparisen kanssa. Avioliitosta syntyi viisi lasta, joista vanhin oli vasta 10-vuotias, kun Väinö Lankinen kuoli vuonna 1950 Orimattilassa. Laina Lankinen yritti viljellä uudistilaa, mutta kun lasten mielenkiinto suuntautui muille aloille, hän myi tilan vuonna 1960 Kuolemajärveläiselle Arvi Iivoselle. Lankiset muuttivat ensin Orimattilan kirkonkylään omakotitaloon ja myöhemmin Lahteen.

Lankiset olivat rakentaneet tilalle vuonna 1947 asuinrakennuksen ja väliaikaisen navetan. Vuonna 1949 valmistui uusi navetta. Tilan pinta-ala on 32,53 ha, josta valmista peltoa 6,43 ha ja kanteikko n. 4 ha. Kanteikkoala raivattiin myöhemmin pelloksi. Arvi Iivosen isännyyden aikana on tilalla tehty viljavuustutkimus ja metsäojitus aloitettu. Arvi Iivonen viljelee pääasiassa vehnää, lisäksi heinää, sipulia (0,5 ha) ja sokerijuurikasta (n. 90 a). Peltolassa on karjaa kolme lehmää ja hevonen. Arvi Iivonen on perheetön, mutta taloutta on hoitanut palkattu apulainen.

Arvi Iivonen on syntynyt 18.4.1919 Kuolemajärvellä vanhimpana Matti Iivosen (s. 25.2.1887) ja Matilda Puhakan (S. 26.5.1892) kuudesta lapsesta. Huumolan kylän Hiekkalan talo oli ollut Iivosten suvulla satoja vuosia. Tilan pinta-ala oli 130 ha, josta oli viljeltyä n. 30 ha. Iivosen perhe joutui siirtolaisena ensin Karkun kuntaan ja sieltä Kankaanpäähän. Välivuosina asuttiin taas Kuolemajärvellä. Toiselle matkalla sijoituttiin aluksi Sauvon kuntaan, jossa perheellä oli erillinen piharakennus asuttavana.

Puolen vuoden kuluttua saatiin ostettua sopiva tila erään sukulaisen välityksellä Orimattilan Viljamaalta.

Varsinaiset Kuolemajärveläisten sijoituskunnat olivat Turun ympäristössä. Martti Iivosen uusi tila siirtyi vuonna 1959 yhdelle pojista, Martille. Muut lapset menivät naimisiin ja siirtyivät muuanne asumaan. Arvi Iivonen osti Peltolan tilan ja muutti sinne vuonna 1960.

Arvi Iivonen on toiminut mm. Nuorisoseurassa ja Maamiesseurassa. Hän harrastaa lukemista ja opiskelee Kansanvalistusseuran ja Pellervon kirjeopistoissa.

Simola; Raili Koivisto

Veljekset Antti ja Viljo Lankinen viljelivät Kirvun Tietävälässä tilaa, jota sanottiin Simolaksi, mutta jonka virallinen nimi oli Koskenniska (Rn:o 4:50). Antti Lankinen perusti myöhemmin Orimattilaan Simolan tilan. Viljo poikamiehenä siirtyi Helsinkiin valtion toimeen. Antti Lankinen oli avioitunut Hilja Munukan kanssa. Avioliitosta syntyivät tyttäret Raili ja Armi.

Koskenniskan (eli Simolan) pinta-ala oli 41,5 ha. Simolan 179,54 ha:n suuruinen kantatila oli

jaettu vuonna 1906 neljään osaan Lankisten suvun kesken, ja Koskenniskaa nimitettiin edelleen kantatilan nimellä. Tilalla oli viljeltyä n. 12 ha.

Talvisodan ajaksi perhe matkusti Pohjanmaalle, Evijärvelle, josta Antti Lankinen sai Osuuskassanhoitajan paikan. Evijärvellä asuttiin toista vuotta. Vilkkaan kotikylän jälkeen Evijärvi tuntui syrjäiseltä ja maatalouden kannalta jälkeenjääneeltä seudulta. Talot olivat usein suuria. Paikkakuntalaisiin ei kovin helposti päässyt tutustumaan. Muita kirvulaisia kuin Lankiset ei Evijärvelle ollut sijoittunut.

Antti Lankinen palasi ensimmäisenä Tietävälään, perhe saapui vasta syksyllä. Kotoiset paikat eivät olleet hyvässä kunnossa: sauna oli vaurioitunut, pari latoa oli purettu. Rakennuksia korjailtiin ja päästiin taas elämisen alkuun.

Toisen lähtömääräyksen tultua Lankiset matkustivat toisten kylälaisten kanssa Kankaanpäähän, jonne jäätin puoleksi vuodeksi. Lankisilla oli asuttavana yksi huone eräässä talossa, jossa he myös ajoittain olivat töissä. Antti Lankinen palasi vielä syksyllä elonkorjuuseen Tietävälään. Myrskylästä saatiin puolen vuoden kuluttua asunto suuresta talosta, jossa asuttiinkin kaksi vuotta. Talonväen luona on jälkeensä kyläilty. Myrskylä muistutti paikkakuntana enemmän kotikuntaa kuin Evijärvi ja Kankaanpää. "Myrskylästä oli vaikea lähteä pois, kun siellä oli jo tultu tutuksi." Mutta Orimattilasta oli saatavana 26 ha:n maatila (Rn:o 13:6), jossa oli valmista peltoakin 7 ha ja kanteikkaa yhtä suuri alue. Lankisen perhe muuttikin vuoden 1947 talvella Pakaalle asumaan.

Simolan tilalla oli ennestään vain kaksi huonokuntoista latoa. Elokuussa saatiin saunatupa valmiiksi. Rehulato kunnostettiin väliaikaiseksi navetaksi. Asuinrakennus valmistui seuravana kesänä. Puimala rakennettiin vuonna 1950 ja navetta vuonna 1952. Raili Lankinen meni vuonna 1950 naimisiin paikkakuntalaisen, Orimattilassa 17.5.1926 syntyneen Pentti Koiviston kanssa. Nuoret hoitivat uutta Simolan tilaa yhdessä Raili Lankisen vanhempien kanssa. Armi Lankinen muutti naimisiin mentyään Artjärvelle, joten Simola jäi Raili ja Pentti Koivistolle. Antti Lankinen kuoli vuonna 1962, ja Hilja Lankinen muutti miehensä kuoltua omakotitaloonsa Orimattilan kirkolle. Raili ja Pentti Koivistolle syntyi kaksi lasta, Kari Pentti vuonna 1951 ja Juha Sakari vuonna 1956. Pentti Koivisto joutui kuitenkin onnettoman liikennetapaturman uhriksi ja kuoli 22.4.1963. Raili Koivisto hoitaa nykyisin Simolan tilaa yksinään.

Simolan peltoala on 14 ha, kun kanteikkoala raivattiin vuoteen 1947 mennessä pelloksi. Salaojitusta ei ole aloitettu. Kirvun tilalla viljeltiin eniten kauraa, lisäksi ruista, vehnää ja ohraa. Myrskylässä ollessa vuokrattiin maata kauran- ja vehnänviljelyyn. Orimattilan tilalla on kasvatettu pääasiassa vehnää. Isännän eläessä viljeltiin sokerijuurikasta 5-6 vuoden aikana. Kauraa on kasvatettu rehuviljaksi, rukiin viljely lopetettiin jo 1950-luvun alussa. Viljankorjuu suoritetaan nykyisin vuokratulla leikkuupuimurilla.

Kirvusta tuotiin kaikki hevosvetoiset maatalouskoneet, joista haravakone enää on käytössä. Orimattilassa hankittiin uusi kylvökone, jyrä, puhaltaja ja sokerijuurikaskoneet.

"Nykyinen Simolan tila on helpompi viljellä kuin entinen Kirvun tila, jossa maat oli monessa palassa. Täällä pellot ovat yhtenäiset."

Lankisilla oli Kirvussa karjaa 6 lehmää, 4-5 lammasta, sika ja hevonen. Kolme lehmää ja hevonen tuotiin Orimattilaan. Karjaa suurennettiin kuuteen lehmään, mutta isännän kuoltua oli vähennettävä pari lehmää. Taloutta on muutenkin täytynyt supistaa työvoiman puuttuessa. Maataloustuotteita on tilalta viime vuosina myyty vähemmän kuin isännän eläessä.

Kallioharju; Paavo Koljonen

Kallioharjun tila on ollut toisella omistajalla vuodesta 1961 lähtien. Tilan perustivat tietäväläiset Villaset, joiden kotipaikka oli S o v i n t o l a n tila (Rn:o 10:9) Revonhännässä. Juho Villasen perheeseen kuului vaimo Maria (s. Kymäläinen) ja poika Ahti Villanen, joka jouluna 1944 meni naimisiin Eevi Räikkösen kanssa. Kallioharju oli kylmä tila, pinta-alaltaan 40 ha, josta kanteikkoa oli 18,5 ha. Asuinrakennus saatiin valmiiksi vuonna 1948. Aluksi käytettiin rehulatoa navettana, kunnes karjarakennus valmistui vuonna 1950. Tilanhoito oli jo hyvällä alulla, kun vastoinkäymiset alkoivat. Juho-isäntä kuoli vuonna 1949. Eevi ja Ahti Villasen pikkupoika kuoli syntymäsairauteensa. Ahti Villasen hermot alkoivat pettää ja vuonna 1953 hän päätti päivänsä. Naiset yrittivät hoitaa tilaa ensin omin voimin ja myöhemmin viljelysmaita vuokraten. Maria Villasen kuoltua vuonna 1961 tila myytiin kirvulaiselle Paavo Koljoselle.

Koljoset viljelivät Kankaalan, Peltolan ja Eljaksen tiloja Kirvun Sairalan kylässä. Paavo Koljosen isoisä oli tullut paikalle kotivävyksi. Kankaala oli ostettu vuonna 1908. Kokonaispinta-ala oli n. 60 ha, ja viljeltyä 15 ha. Asuinrakennus oli kaksikerroksinen ja tilava. Koljosen kolme veljestä, Paavo, Väinö ja Juho viljeli tilan yhteisesti. "Yhes asuttii ja hyvi sovittii."

Sairala sijaitsi 26 km:n päässä Tietävälästä. Kummassakin kylässä toimittiin vilkkaasti Nuorisoseurassa ja Urheiluseurassa. Tietävälää pidettiin yleisesti edistyneenä kylänä.

Sodan aikana Koljosen veljekset olivat rintamalla, mutta vanhemmat siirtyivät Siuroon ja toisella siirtolaismatkalla Kauhajoen Harjakylään, jossa he saivat asuttavakseen kaksi huonetta Raipalan kartanossa. Koljoset viihtyivät hyvin asuinpaikassaan. "Yleensä ensimmäinen siirtoväen evakuointi oli yllättävä sekä paikkakuntalaisille että siirtoväelle, mutta toisella kerralla ymmärrettiin kokonaistilanne paremmin. Yleensä sodassa olleet miehet suhtautuivat ymmärtäväisimmin siirtoväkeen", mainitsi Juho Koljonen.

Kauhajoelta Koljoset muuttivat ensin Hyvinkäälle ja sitten Nurmijärvelle. Lopelta löytyi maatila, joka ostettiin vuonna 1948. Viiden vuoden ajan tilaa viljeltiin, mutta paikkaan ei oltu tyytyväisiä. Nastolan Udestakylästä ostettiin tila, jota viljeltiin kahdeksan vuotta. Maanviljelys aiottiin kokonaan lopettaa, kun kuultiin Orimattilan Kallioharjun tilan olevan myytävänä. Paikka tuntui miellyttävältä, sillä kylässä asui ennestään tuttuja kirvulaisia. Eikä tilanostoa ole kaduttukaan. Liikenneyhteydet ovat hyvät, naapurisuhteet ja yhteistoiminta kylässä miellyttävää.

Kallioharjussa on nyt viljeltyä 20 ha, mikä on suurin yhden talon viljelyala Tietävälän asutusalueella. Talossa on perhettä 8-9 henkeä: Paavo Koljonen (s. 8.7.1902) perheineen, hänen veljensä Juho Koljonen (s. 1.7.1893) ja sisarensa Elisa Koljonen (s. 25.4.1889). Paavo Koljonen avioitui vuonna 1946 Tyyne Aholan (s. Eklund) kanssa. Tyyne Ahola oli hyvinkääläinen (s. 4.12.1920) ja hänellä oli edellisestä avioliitosta poika Toivo Ahola (s. 1941), joka ajoittain asuu Kallioharjussa. Tyyne ja Paavo Koljosen avioliitosta on syntynyt neljä lasta: Maria Annikki vuonna 1947, Leena Kaarina vuonna 1951, Aino Helinä vuonna 1952 ja Markku Paavo Johannes vuonna 1965.

Koljoset ovat rakentaneet Kallioharjuun vain vajarakennuksen. Asuinrakennuksen yläkerta on sisustettu asuttavaksi.

Kirvun Sairalan tilalla Koljosilla oli 10-11 lehmää, 3 hevosta ja muuta karjaa. Talvisodan aikana karjaa vähennettiin, mutta Kirvuun palattua hankittiin taas uutta. Lopen maatilalla oli lypsäviä viisi, mutta nykyisin taas kymmenen. Hevonen myytiin äskettäin. Tila on karjantarkkailutila. Kirvusta tuoduista maatalouskoneista on vielä jäljellä puimakone, sähkömoottori ja kirkkoreki. Kiessit myytiin Nastolassa ollessa. Traktori hankittiin vuonna 1956 ja vaihdettiin uuteen vuonna 1963. Kallioharju kuuluu myös juurikaskoneosakkaisiin. Viljankorjuuseen tilataan naapurin leikkuupuimuri. Salaojitusta ei Kallioharjussa ole aloitettu. Metsäaloja on puhdistettu ja istutettu uusia taimia.

Kirvun Sairalan tilalla kokeiltiin uusia viljalajikkeita. Vehnää viljeltiin paljon, lisäksi kauraa, ohraa, tattaria, perunaa ja ruista. Lopella asuessa aloitettiin sokerijuurikkaan viljely. Kallioharjun viljelysalat jakautuivat vuonna 1965 seuraavasti: vehnää yhteensä 4,5 ha, sokerijuurikasta 1 ha, kauraa rehuviljaksi, ruista 60 aaria omiksi tarpeiksi, ja heinää.

Koljoset ovat sopeutuneet nopeasti kylän elämään. Paavo Koljonen kuuluu Orimattilan meijerin hoitokuntaan kylän edustajana, Juho Koljonen mm. Nuorisoseuran johtokuntaan. Veljekset olivat nuorina innokkaita voimistelijoita. Toivo Ahola on ahkera lainakirjaston käyttäjä.

Karjalaisuus on säilynyt perheessä hyvin. Hyvinkääläinen emäntä on tottunut karjalaisten ruokien valmistamiseen. Suuri perhe asuu yhteisessä taloudessa; työt tehdään yhteisesti, jopa navettatyötkin. Juurikkaiden harvennuksen suorittavat naiset, miehet taas hoitavat kevätkylvöt, mutta sadonkorjuussa ovat kaikki mukana. Kallioharjun tila on hyvässä kunnossa, mutta vanhempi väki muistaa vielä usein Kirvun kotipaikan. "Lähtisittekö takaisin? Heti. Sitä päivää ei oo, ettei lähettäis, jos kyettäis."

V e i k k o l a; Veikko Komi

Matti Komin talo Tietävälän Revonhännässä (Rn:o 10:14) oli viralliselta nimeltään Mikkola, mutta kylässä taloa nimitettiin Arposeksi. Matti Komin isä Mikko Komi oli tullut Arposen taloon

kotivävyksi avioiduttuaan Valpuri Matintytär Arposen kanssa. Heidän lapsistaan Matti jäi viljelemään tilaa. Matti Komi toimi tosin "parisniekkana" eli lihanvälittäjänä ja sen ohessa viljeli melko suurta peltoalaansa (16,5 ha). Vaimonsa Ainon kanssa hän kasvatti kahdeksan lasta, joista Veikko nyt hoitaa uudistilaa Orimattilassa. Vanha emäntä Aino Komi kuoli vuonna 1954. Matti Komi avioitui vielä, mutta ei asunut vaimonsa kanssa Veikkolan tilalla. Toinen avioliitto jäi lyhyeksi, sillä Matti Komi kuoli vuonna 1957.

Veikko Komi oli syntynyt 24.12.1927. Hän avioitui entisen ja nykyisen naapurin tyttären, myös tietäväläisen Vappu Lankisen (s. 10.3.1927) kanssa vuonna 1950. Avioliitosta on kaksi lasta: vuonna 1952 syntynyt Veli Matti ja vuonna 1956 syntynyt Sirpa Anneli.

Kirvun Mikkolan tilalla oli pinta-alaa 60 ha. Rakennukset olivat vanhoja, mutta ei tiedetty, kuinka kauan Arposen suku oli asunut paikalla. Mikkolan viljelyä haittasi - kuten monien muiden Tietävälän talojen - peltoalojen sijainti erillisinä palstoina. Orimattilan Veikkolassa tila oli kokonaan yhtenäinen.

Evakuoimismääräyksen jälkeen Komit muuttivat Siuroon Tampereen pohjoispuolelle. Siellä heillä oli asuttavana kaksi huonetta ja yhteinen keittiö toisen perheen kanssa, Eino Mäkisen kanssa. Talonväen kanssa muodostuivat hyvät suhteet, ja perheet ovat jatkuvasti vierailleet toistensa luona kesäisin. Matti Komi ei viljellyt maata, vaan harjoitti lihanvälitystä.

Syksyllä 1941 palattiin Tietävälään. Mikkolassa oli ainoastaan muutamia ikkunoita rikki, joten suuriin korjaustöihin ei tarvinnut ryhtyä.

Syksyllä 1944 oli lähtö taas edessä. Komit matkustivat Myrskylään, jossa he saivat väliaikaisesti Hallilasta keittiön ja kamarin asuttavakseen. Pian saatiin järjestyseen huoneen ja keittiön asunto Jaakkolan kylästä. Matti Komi teki mm. suutarintöitä, pojat kävivät metsä- ja rakennustöissä. Odotettiin maansaantia.

Syksyllä 1946 saatiin hallintasopimuksella Askolinin kartanon maista erotettu tila Orimattilasta. "Aluksi paikka näytti kolkolta, oli vielä niin savisen tien takana", muisteli Veikko Komi. Tilan pinta-ala on 29 ha, josta oli kanteikkoa 13,5 ha. Vuoteen 1949 mennessä oli kanteikko saatu raivatuksi pelloksi. Komin perhe raivasi omin voimin hehtaarin verran, joten peltoa on nykyisin 14,5 ha. Veikko Komi sai tilan haltuunsa vuonna 1957. Peltoala saatiin kokonaan salaojitetuksi vuonna 1962. Metsää on raivattu ja ojitettu n. 3 ha.

Veikkolan tila sai nimensä tulevan isäntänsä mukaan. Paikalla ei ollut mitään rakennuksia. Keväällä 1947 rakennettiin ensiksi parakki, johon muutettiin asumaan heinäkuun alussa. Karjarakennus saatiin ensimmäisenä valmiiksi, ja siitä sisustettiin osa asunnoksi ja saunaksi. Asuinrakennus valmistui vuoden 1948 joulukuksi. Entisestä keittiöstä tehtiin nyt karjakeittiö, kamarista sikala ja saunan eteishuoneesta maitohuone. Karjarakennuksen navettaosa muutettiin talliksi. Vuonna 1949 rakennettiin vielä puimala, ja vuonna 1954 talousrakennus.

Kirvun tilalla oli ollut karjaa kahdeksan lehmää, kaksi hevosta, lampaista, sikoja ja kanoja.

Siirtolaisaikana pidettiin vain paria lehmää ja hevosta. Veikkolaan tuotiin vielä yksi lehmä Kirvun kotitalalta. Karjaa on lisätty vähitellen, niin että Veikkolan navetassa on nykyisin seitsemän lypsävää. Tila on karjantarkkailutila. Kirvusta tuotiin mukana hevosvetoiset aura, äes, niitto- ja haravakoneet sekä silppukone. Niittokonetta käytettiin vuoteen 1947 asti, haravakonetta vieläkin. Karjalaiset kiessit ovat vielä katoksen suojassa, vaikkei niitä ole käytetty kymmeneen vuoteen. Traktori hankittiin vuonna 1956, ja toinen vuonna 1963. Traktorin lisälaitteita on hankittu vähitellen. Puimakone ostettiin vuonna 1958. Sokerijuurikkaan viljelyn helpottamiseksi kahdeksan taloa hankki yhteisen juurikkaankylvö- ja harauskoneen, jonka osakkaita Komitkin ovat. Naapurin Sulo Miettisen kanssa Veikko Komilla on yhteinen viljankuivaamo vuodesta 1961 lähtien. Leikkuupuimuri tilataan korjaamaan 60-70 % sadosta.

Kirvun tilalla viljeltiin kauraa, ohraa, ruista ja vehnää. Siirtolaisaikana ei maanviljelystä lainkaan harjoitettu. Nykyisin vehnä ja sokerijuurikas ovat tärkeimmät viljelyskasvit, sillä ne ovat kannattavimpia. Veikkolassa siirryttiin sokerijuurikkaan myyntiin vuonna 1959. Juurikasta voi käyttää myös karjanrehuna. Kauraa viljellään myös rehuksi ja lisäksi heinää. "Yleensä on siirrytty omavaraistaloudesta liikemiestalouteen, niin meillä kuin muissakin karjalaistaloissa", sanoi Veikko Komi. "On viljeltävä rahakasveja. Vaikka tilanhoito on pinta-alan nähden melko tuottavaa, tilat ovat sentään melko pieniä. Tällaisella tilalla ei oikein riitä töitä yhdellekään miehelle. Pitäisi olla enemmän peltoalaa tai saada sopivaa lisättyötä." Tämä yritteliään isännän mielipide kuvaa sen polven käsityksiä, joka ei nuoruutensa takia kuluttanut kaikkia voimiaan uudisraivaukseen ja uuden kodin perustamiseen. Varma toimeentulo riittää vanhenevan karjalaisisännän tyytyväisyyden aiheeksi. Nuoret suhtautuvat maatalouteenkin rationaalisesti, aikaansa seuraten ja uusia mahdollisuuksia harkiten.

Komit kuuluvat kylän yhdistykseen. Nuorisoseurassa harrastettiin voimistelua ja näyttelemistä. Vappu Komi on toiminut Marttojen sihteerinä. Kotona hän harrastaa käsityötä. Poika Veli Matti käy Orimattilan yhteiskoulu.

Rauhala; Eino Koski

Rauhalan tilalla on omistaja vaihtunut, sillä tilan alkuperäinen perustaja on Nestori Harakka Kirvun Tietävälästä, mutta hän myi tilansa vuonna 1949 Kirvun Veitsjoen kylästä kotoisin olevalle Yrjö Ovaskalle. Rauhala viljelee nykyisin Yrjö Ovaskan tytär miehineen.

Nestori Harakalla oli Kirvun Tietävälässä kauppaliike. Kun Tietävälässä sattui suuri tulipalo vuonna 1937, Nestori Harakan kauppa tuhoutui. Harakka siirtyi pientilalle viljelijäksi.

Sodan jälkeen Nestori Harakka osti vapaaehtoisella kaupalla Orimattilan Pakaalta Sairalasta 20,69 ha:n suuruisen tilan, jonka nimeksi tuli Rauhala. Valmista peltoa oli 6 ha, mutta muuten tila oli rakentamaton.

Kesällä 1947 valmistui ensiksi huoneen ja keittiön käsittävä väliaikainen asunto. Emäntä Anna Mari Harakka (s. Miettinen) ja Laina-tytär muuttivat Rauhalaan syksyllä. Karja- ja talousrakennukset valmistuivat vuoden kuluessa.

Vuoden 1949 keväällä Anna Mari Harakka kuoli. Nestori Harakka katsoi parhaaksi tilan myymisen. Kirvulainen Yrjö Ovaska osti tilan ja muutti vaimonsa Hannan (s. Kuosa) ja tyttärensä Irjan kanssa Rauhalaan. Nestori Harakka siirtyi asumaan Orimattilan kirkonkylään, jossa hän on jatkuvasti monitoimisena miehenä ollut paljon mukana mm. karjalaisten yhdistystoiminnassa.

Yrjö Ovaskan perhe oli asunut Kirvun Tietävälän naapurikylässä Solaristin pientilalla. Ensimmäisellä siirtolaismatkalla perhe asui Viljakalassa. Sodalta säästyneeseen kotiin Veitsjoelle palattiin heti, kun siirtyminen sallittiin. Toisella siirtolaismatkalla Ovaskat asuivat Kankaanpäässä. Siirtolaispaikkoja muistetaan mielellään, sillä perheellä oli aina hyvät suhteet talonväen kanssa. Keväällä 1944 saatiin erillinen asunto Myrskylästä, jossa tuohon aikaan asui paljon sijoituspaikkaansa odottavia karjalaisperheitä. Ovaskoilla oli mahdollisuus pika-asutustilan saamiseen Turun läheltä, mutta mieluummin he hakeutuivat Orimattilaan, jossa asui paljon tuttuja kirvulaisia.

Huhtikuussa 1949 Yrjö Ovaska osti Rauhalan. Irja-tytär (s. 22.10.1928) meni naimisiin Myrskylästä kotoisin olevan Eino Elmer Kosken (s. 9.7.1926) kanssa vuonna 1950. Avioliitosta on kaksi tyttäretä: vuonna 1951 syntynyt Tuula Marjatta ja vuonna 1956 syntynyt Leena Kaarina. Yrjö Ovaska kuoli vuonna 1960 ja Hanna Ovaska vuonna 1962. Eino ja Irja Koski viljelevät Rauhala, mutta käyvät myös ajoittain muualla työssä, Eino Koski mm. rakennuksilla tai metsätöissä.

Rauhalaan siirtyessä Ovaskoille ei tilalla vielä ollut varsinaista asuinrakennusta. Ovaskat rakensivat Rauhalan päärakennuksen vuonna 1952. Myöhemmin valmistui myös uusi sauna. Viime vuosina on raivattu lisää peltoa, 2 ha alkaa olla valmista ja vielä aiotaan raivata hehtaarin verran. Eniten viljellään vehnää (n. 4 ha) ja kauraa. Ruista viljeltiin viimeksi vuonna 1955. Koko tilan salaojitus suunnitelma on äskettäin valmistunut. Maanviljelystöihin tilataan toisinaan

naapuri traktoreineen. Karjaa on Rauhalassa ollut neljä lypsävää. Irja Koski kärsii allergisuudesta, joten karjaa ei voida lisätä. Myyntiin tilalta tuotetaan vain vehnää ja hiukan perunaa.

Rauhalasta kuulutaan Maamiesseuraan, Maataloustuottajiin ja Maatalousnaisiin. "Seuratoiminta täällä on mukavaa, mutta kyllä paikkakuntalaiset saavat olla siinä yhtä lailla mukana kuin karjalaisetkin. Olin kolmetoistavuotias, kun lähdettiin Karjalasta. Isän kuoltua ovat karjalaiset tavat jääneet vähemmälle huomiolle, mutta kyllä lapset vielä virpovat palmusunnuntaina", kertoi Irja Koski.

H e m p a l a ; Emil Kostiainen

Kostiaisten suku siirtyi Kirvuun Ruokolahdelta, kun vuonna 1907 ostettiin Hempalan tila (Rn:o 13) Tietävälästä. Hempalan paikalla asui aikaisemmin Antti Ovaska perheineen. Hempalan nimen kerrotaan juontuvan Hemming-nimisestä muinoin eläneestä omistajasta. Tilan kokonaispinta-ala oli 72,37 ha, josta viljeltyä oli n. 12 ha. Kostiaiset hankkivat vielä vuonna 1926 sivutilan Haapasillan (Rn:o 5:8), pinta-alaltaan 42 ha, josta viljeltyä oli n. 7 ha. Hempalan ostaja Martti Kostiainen oli kuollut jo vuonna 1908, ja vaimo Liisa Kostiainen jäi lastensa kanssa viljelemään Hempalaa. Yksi pojista muutti pois kotoa, mutta veljekset Iivari, Eenokki ja Emil hoitivat yhdessä tilojen melko suuret viljelykset.

Kun Kostiaisilla oli sukulaisia Ruokolahdella, heidän ei tarvinnut ensimmäisen evakuoimismääräyksen jälkeen lähteä kauempaa etsimään asuntoa. Karja kuljetettiin mukana. Syyskuussa 1941 päästiin takaisin kotiin. Haapasillan päärakennus oli siirretty kilometrin päähän entisestä paikastaan. Pelloilla oli kaivantoja ja korsuja. Muuten kaikki oli jokseenkin ennallaan.

Toisellakin siirtolaismatkalla sijoituttiin ensin sukulaistaloon Ruokolahdelle. Paikkakunnalta löytyi sopiva vuokratila, jota viljeltiin kolmatta vuotta. Kun tuli mahdollisuus saada oma tila Orimattilasta, muutettiin keväällä 1947 Tietävälän asutusalueelle uutta Hempalaa rakentamaan. "Kun saimme sittenkin omaa maata, niin tulimme mielellämme. Oli sellainen "maan nälkä"."

Tietäväläisiä oli ensimmäisellä siirtolaismatkalla asunut Myrskylässä. Näiden naapureiden välityksellä Emil Kostiainen joutui kirjeenvaihtoon myrskyläläisen Impi Söderströmin kanssa. Tuttavuus johti avioliittoon, joka solmittiin elokuussa 1944.

Impi Kostiainen ei ollut maanviljelijäsukua, hänen isänsä oli liikemies. Kesällä 1944 nuorikko ehti asua vähän aikaa miehensä kotitalossa Kirvun Tietävälässä. Syksyllä oli jo muutettava Ruokolahdelle. Siirtyminen Orimattilaan merkitsi Impi-emännälle paluuta lähelle kotipaikkakuntaa. Emil Kostiainen oli syntynyt 24.5.1898 ja Impi Maria Kostiainen 17.11.1908. Heille syntyi kaksi lasta: Marja-Liisa 12.5.1945 Ruokolahdella ja Raimo Olavi 13.6.1948 Orimattilassa.

Emilin veli Iivari meni naimisiin Orimattilassa ja muutti vaimonsa kotitalalle Myrskylään. Eenokki Kostiainen sairasteli hermojensa takia, ja hänen elämänsä päättyi vuonna 1963. Emil Kostiainen osti veljensä Iivarin osan Hempalan tilasta vuonna 1948 ja veljensä Eenokin osan vuonna 1962. Vanha emäntä Liisa Kostiainen oli kuollut 27.7.1949. Nykyisin Hempalassa asuvat Emil ja Impi Kostiainen lastensa kanssa, joista toimelias Raimo Olavi aikoo ottaa tilan haltuunsa. Emil Kostiainen on sairastellut viime vuosina, joten talon työt ovatkin melkein Raimo Kostiaisen vastuulla. Marja-Liisa on suorittanut keskikoulukurssin Orimattilan yhteiskoulussa ja käynyt litin evankelisen kansanopiston. Viimeisen vuoden hän on ollut kotona, mutta aikoo jatkaa jollakin kaupallisella alalla.

Hempalan tila on muodostettu Askolinin maista (Rn:o 1:31): pinta-alaltaan se on 32 ha, josta oli valmista peltoa 2,45 ha ja kanteikoksi raivattua 12,45 ha. Kanteikko saatiin pelloksi vuoteen 1949 mennessä. Oman perheen voimin raivattiin pari hehtaaria, olihan talossa 1940-luvulla kolme miestä. Peltoalaan suunnitellaan vielä hehtaarin lisäystä. Kahdeksan hehtaaria on salaojitettu, mutta jäljellä olevat kuusi hehtaaria aiotaan myös salaojittaa.

Kostiaisten tullessa Hempalan tilalle oli paikalla ennestään vain yksi lato. Väli aikaista asuinparakkia rakennettaessa toukokuun alussa vuonna 1947 veljekset asuivat ladossa. Yöpakkasiakin oli vielä useita asteita rakentajien haittana. Asunto valmistui kesäkuun alussa, ja perheen naiset saattoivat muuttaa Hempalaan kesäkuun 10. päivänä. Maasauna ja väliaikainen navetta saatiin vielä samana kesänä valmiiksi. Seuraavana vuonna valmistuivat asuinrakennus ja aitta, vuonna 1949 puimala ja vuonna 1950 karjarakennus. Parakki sisustettiin saunaksi.

Kirvun Hempalassa oli kymmenen lehmää, kaksi hevosta, nuorta karjaa, sika ja paljon lampaita. Ruokolahdella lypsäviä vähennettiin. Orimattilaan tuotiin samasta karjasta vielä kaksi lehmää ja hevonen. Nykyisin Hempalassa on kuusi lehmää, hieho, hevonen ja muutamia kanoja.

Kirvun Hempalassa viljeltiin ruista, vehnää, kauraa ja ohraa sekä perunaa. Ruokolahdella viljeltiin aluksi vain kauraa ja rehuksi hiukan perunaa. Vuokratilalla voitiin kasvattaa kaikkia mainittuja lajeja. Nykyisin vehnä on tärkein viljakasvi, mutta ohraa, kauraa ja perunaa kasvatetaan myös. Sokerijuurikkaalle on vuonna 1965 varattu 60 aaria. Ruista viljeltiin viimeksi 5-6 vuotta sitten.

Kirvusta tuotiin Orimattilaan kaikki tavallisimmat hevosvetoiset maatalouskoneet, joista käytetään enää haravakonetta. Puimakone hankittiin yhteisesti naapurin kanssa vuonna 1949. Traktori ostettiin lisälaitteineen vuonna 1963. Apulannanlevittäjä hankittiin yhteisesti naapurin kanssa vuonna 1961. Sokerijuurikkaankylvökone on Hempalan viimeinen koneostos. Leikkuupuimuri on tilattu viljankorjuuseen jo kymmenen vuoden ajan.

Hempalassa kuten naapuritaloissakin on maatalous koneellistunut, mikä on suurin muutos Kirvun ja nykyisen Orimattilan tilan maanviljelyä verrattaessa. "Kirvun Hempalassa oli erinomaiset maat, oikeastaan paremmat kuin täällä", totesi Emil Kostiainen. "Mutta nykyinen koneellistunut maatalous on tehokasta ja tuottavaa. Orimattilassa käytettiin jo ennen sotia enemmän koneita kuin Kirvussa." Siirtyminen Orimattilaan näyttää kiihdyttäneen kirvulaisten

maatalouden koneellistamista. Konetyövoima sopii hyvin nykyisen Tietävälän tasaisille pelloille senkin vuoksi, että yhden talon viljelykset ovat yhtenäisiä alueita.

Hempalan talosta kuulutaan Maamiesseuraan, Maataloustuottajiin, Marttoihin, Nuoriso- ja Urheiluseuraan. Emäntä Impi Kostiainen toimii varsinkin Martoissa, nykyisin rahastonhoitajana. Emil Kostiaisen sairauden aikana elämä on ollut talossa hiljaisempaa kuin aikaisemmin. Mutta vanhempia ilahduttaa Raimo-pojan yritteliäisyys, mikä merkitsee eniten Hempalan tulevaisuudelle.

Koivurinne; Veikko Lankinen

Koivurinnettä sanotaan usein vieläkin Hämeen taloksi. Nimitys johtuu Lankisten kotitalosta Kirvun Tietävälässä. Tietävälän tila (Rn:o 8) oli nimeltään Hämäläinen vuoden 1847 isonjaon mukaan. Tilaa oli myöhemmin jaettu, mutta Lankisten perhe omisti saman kantatalon osina mm. Jokelan ja "Hämeen" eli Peltolan tilat. Vanhalla Hämeen pääpaikalla asuttiin vuoteen 1929 asti, jolloin ostettiin Jokela ja siirryttiin uudelle paikalle asumaan. Tilojen pinta-ala oli yhteensä 195,5 ha.

Matti Lankinen (s. 21.8.1887) oli kotoisin Tietävälästä. Hänen isänsä Tuomas Lankisen kotitila (Rn:o 4) oli vanha sukutila. Antti Lankinen oli tullut Hämeen taloon kotivävyksi mentyään naimisiin 25.4.1915 Hilda Maria Hämäläisen (s. 10.10.1892) kanssa. Heille syntyi viisi lasta: Toini Anna 24.4.1917, Veikko Antti 4.1.1919, Signe Maria 22.8.1920, Vappu Laina 10.3.1927 ja Urpo Kalevi 13.4.1931.

Toini Anna avioitui vuonna 1936 Onni Evert Kuosan kanssa (s. 1.3.1912) ja synnytti avioliitosta kaksi lasta: Kaarin Annelin vuonna 1936 ja Seppo Sakarin vuonna 1938. Toini Kuosa kuoli 6.11.1938. Molemmat lapset ovat nykyisin perheellisiä ja asuvat Orimattilassa. Onni Kuosa avioitui Bertta Kuosan kanssa vuonna 1944, ja tästä avioliitosta syntyi seitsemän lasta. Kuosan perhe asuu nykyisin Orimattilassa.

Veikko Antti Lankinen, Koivurinteen nykyinen isäntä, vihittiin 2.9.1929 Helvi Helena Vellingin kanssa (s. 23.1.1919). Avioliitosta on kolme lasta: Hämeenkyrössä 6.4.1940 syntynyt Reijo Ensio, Kirvussa 4.12.1942 syntynyt Raija Kaarina ja Orimattilassa 27.10.1952 syntynyt Riitta Helinä. Kaksi vanhinta näistäkin on perheellisiä; Reijo Lankinen asuu perheineen Orimattilassa ja Riitta (nykyisin Tähkäpää) muutti miehensä kanssa Lahteen.

Signe Maria Lankinen avioitui vuonna 1952 Jaakko Koiviston kanssa ja asuu nykyisin Nastolassa. Vappu Lankinen, nykyisin Komi, on Koivurinteen naapuritalon Veikkolan emäntä Tietävälässä. Sisarussarjan nuorin Urpo Kalevi Lankinen asui yhdessä vanhempiansa kanssa Koivurinteessä. Veikko Lankinen eli perheensä kanssa Orimattilan kirkonkylässä. Koivurinteen tila aiottiin jättää Kalevi Lankiselle, joka toi taloon 26.11.1955 emännäksi joutsenolaisen Kaija Annikki Valleniuksen (s. 13.10.1932). Vanha emäntä Hilda Lankinen oli kuollut 11.8.1955.

Matti Lankinen myi tilan Kaleville eläkettään vastaan. Kalevi Lankisen isännyyttä jatkui vain

kahdeksan vuotta, sillä hän sai tapaturmaisesti surmansa 17.7.1963. Hänen vaimonsa Kaija Lankinen muutti Joutsenoon. Vanhin veli Veikko otti tilan isännyyden haltuunsa ja asuu nyt vaimonsa ja tyttärensä sekä isänsä kanssa Koivurinteessä.

Matti Lankinen ei ikänsä takia osallistunut sotaan. Pojat olivat rintamalla, ja Lankisten muu perhe asui ensimmäisen siirtolaisajan Viljakkalassa. "Paikkakunta tuntui oudolta, ainakin aluksi, mutta kehitys oli siellä pitemmällä kuin Karjalassa. Vuoden päästä muutettiin Myrskylään, se vaikutti uudenaikaisemmalta kuin Viljakkala", muisteli Matti Lankinen. "Kotiin pääsemistä kaivattiin, ja heti kun lupa tuli, lähdettiin. Tietävälässä oli sekasortoista, meidänkin talo oli särkynyt. Paikkoja korjailtiin ja niin asuttiin toiseen lähtöön asti."

Toisella siirtolaismatkalla Lankiset asuivat Kankaanpäässä. Siellä oli vauraita taloja. Hyvin tultiin toimeen, meitäkin kutsuttiin joka taloon kylään." Parin vuoden kuluttua Lankiset muuttivat odottamaan maatilaa saamista Myrskylään. Keväällä 1947 päästiin aloittamaan omalla tilalla Orimattilassa.

Veikko Lankinen oli asunut perheineen Kirvun Maamäellä, eikä vanhempinsa kanssa Tietävälässä. Helvi Lankisen lapsuuskodissa oli 16-henkinen perhe, johon kuului mm. kaksi perheellistä veljestä ja naimattomia sisaria. Veikko Lankisen ollessa sodassa, Helvi Lankinen oli lasten ja äitinsä sekä sisarensa kanssa siirtolaisena ensin puoli vuotta Viljakkalassa, myöhemmin puoli vuotta Luvialla ja sen jälkeen Orimattilan Virenojalla. Kun Kirvuun sai palata takaisin, hänkin lähti lasten kanssa Tietävälän Maamäelle. Toisella siirtolaismatkalla palattiin Orimattilan Virenojalle entiseen asuinpaikkaan. Veikko Lankisen perhe on asunut enimmäkseen Orimattilan kirkonkylässä. Helvi Lankinen on yleensä ollut töissä kodin ulkopuolella mm. sairaalassa ja villa- sekä huopatehtaissa. Veikko Lankinen on työskennellyt mm. autokorjaamoissa.

Koivurinne on erotettu Askolinin maista. Tilan pinta-ala on 34,8 ha, josta kanteikkaa 4 ha. Peltoa on raivattu toista hehtaaria omin voimin, joten viljeltyä on nykyisin 15,5 ha. Vuoteen 1963 mennessä oli salaojitettua peltoa 12 ha.

Tilan nimi valittiin paikan luonnon mukaan. Veikko Lankinen kertoi huomanneensa, että paikalla oli ollut aikaisemmin jokin rakennus, koska pihalla on luonnonkivistä tehdyn kivijalan jäännöksiä. Askolinin takaniityillä oli 1940-luvulla vain latoja, ja yksi oli jäänyt Lankisten maalle. Ladosta tehtiin ensimmäinen asunto. Asuinrakennus valmistui tosin vielä muuttovuonna 1947, samoin sauna ja seuraavana vuonna navetta- ja talousrakennukset.

Kirvun tilalla Lankiset viljelivät vehnää ja kauraa yhtä suurilla aloilla sekä lisäksi ohraa. Nykyisin Koivurinteessä viljellään eniten vehnää sekä rehuviljaksi kauraa, lanttua ja juurikasveja. Heinää viljellään nykyisin suhteessa vähemmän kuin Karjalassa. Viljankorjuuseen tilataan leikkuupuimuri. Kirvusta tuoduista maatalouskoneista käytettiin niittokonetta vuoteen 1963 ja haravakonetta ja äestä vieläkin. Lypsykone hankittiin vuonna 1957.

Lankisilla oli Kirvussa 4 hevosta, sillä raviurheilua harrastettiin innokkaasti. Lehmiä oli 7-8.

Hevosia oli siirtolaisaikana mukana kolmekin. Nykyisin lehmiä on kaksi.

Veikko Lankisen perhe on asunut Tietävälässä vasta pari vuotta. Kylän yhdistystoimintaan he eivät ole ottaneet osaa. Vilkaassa kirkonkylässä vietettyjen vuosien jälkeen voi karjalaiskylä tuntua umpiomaiselta. Veikko Lankinen kertoi arvostavansa paikkakuntalaisten luonteenpiirteitä. Karjalaisten ryhmätietoisuus voi ulkopuolisesta vaikuttaa ärsyttävältä. "Karjalaiset olivat täkäläisestä kehityksestä jäljessä tänne tullessaan, mutta toisaalta ovat menneet täällä hyvin eteenpäin."

L ä h t e l ä; Sulo Miettinen

Miettisen vanhan tilan mukaan nimitettiin kokonaista osaa Kirvun Tietävälän kylästä Miettisenmäeksi. Isonjaon aikaan vuonna 1847 Miettisen tilan (Rn:o 13) pinta-ala oli 550,79 ha. Tila jaettiin sitten Miettisen suvun kesken. Useita saman suvun perheitä asui Miettisenmäellä, Mattila-nimisellä kantapaikalla (Rn:o 13:11) asui nykyisen Lähtelän isännän isä, Juho Miettinen perheineen. Hänen kuoltuaan vuonna 1922 jäi emäntä Anna-Liisa Miettinen kuuden lapsensa kanssa hoitamaan tilaa, jonka luultiin aikanaan jäävän yhdelle pojista, Johannes Miettiselle. Johannes kuoli kuitenkin vuonna 1944 sodasta saamiinsa vammoihin. Perheen nuorin veli Sulo Miettinen perusti sitten uudistilan Orimattilaan. Vuonna 1963 hänelle luovutettiin sukutilan kunniakirja, jonka mukaan Mattilan tila Kirvun Tietävälässä oli saman suvun hallussa vuodesta 1661 lähtien. Sukukirjan mukaan tilaa ovat hallinneet seuraavat suvun jäsenet:

1. Markku Antinpoika Miettinen 1661-1665
2. Juhana Markunpoika Miettinen 1665-1681
Heikki Markunpoika Miettinen, edellisen veli 1681-1690
3. Mikko Heikinpoika Miettinen 1690-1712
4. Hemmo Matinpoika Miettinen, edellisen veljenpoika 1712-1739
5. Matti Hemmonpoika Miettinen 1739-1772
6. Matti Matinpoika Miettinen 1772-1808
puoliso Valpuri Ollintytär
7. Matti Matinpoika Miettinen 1808-1849
puoliso Elina Akkanen
8. Juhana Matinpoika Miettinen 1849-1867
puoliso Katri Huhtanen
9. Matti Juhananpoika Miettinen 1867-1919
puoliso Helena Hämäläinen
10. Juho Matinpoika Miettinen 1919-1922
puoliso Anna-Liisa Tolvanen 1922-1944
11. Sulo Juhonpoika Miettinen
puoliso Taina Sirkka Hallahuhta

Sulo Miettinen osallistui talvisotaan ja palveli sen jälkeen ilmavoimissa jatkosotaan saakka, jolloin hän joutui rintamalle. "Veli oli myös sodassa, sisar oli mennyt naimisiin, mutta äiti asui

muun perheen kanssa ensin Ruokolahdella ja sitten Joutsenossa. Kirvuun palattua jäivät veli ja sisar Mattilaan seuraavaan rauhaan asti. Sieltä he siirtyivät Ruokolahdelle, ja Ruokolahdelle äitikin tuli käytyään toisella evakkomatkalla Kankaanpäässä."

Maansaantihakemus oli jo tehty, ja maansaantia odottaessa muutettiin toukokuussa 1946 Orimattilan Heinämaalle, jossa viljeltiin vuokramaata, kunnes syksyllä 1947 päästiin muuttamaan omalle tilalle, Lähtelään.

Emäntä Taina Miettisen kotipaikkakunta oli Ruokolahti. Vanhemmat viljelivät pientä tilaa, mutta ansiotyössä käytiin myös sahalla. Isä teki puusepäntöitä, ja jo isänisä oli ollut vieraassa työssä. Hallahuhdan perhe joutui myös lähtemään evakkoon Ruokolahden Lassilan kylästä naapurikylään Kuokkalammelle. Kotiin päästiin tosin jo kuukauden päästä. Kesäkuussa 1941 siirryttiin Mäntyharjulle, jossa vanhin veli oli työssä. Varsinainen sijoituspitäjä olisi ollut Joutsa.

Taina Hallahuhta (s. 25.1.1925) ja Sulo Miettinen (s. 12.6.1918) solmivat avioliiton 4.11.1945. Heikki Tapio syntyi 7.7.1948 ja Esa Juhani 7.7.1953. Sulo Miettisen äiti Anna-Liisa Miettinen kuoli vuonna 1957.

Toukokuussa 1947 perhe muutti Heinämaalta Tietävälään. Tilan nimeksi valittiin Lähtelä pihan lähellä rinteessä sijaitsevan lähteen mukaan. Tilan pinta-ala on 40,5 ha, josta oli valtion puolesta raivattua kanteikkoa 18 ha: valmista peltoa ei ollut lainkaan. Vuosina 1947-1950 koko kanteikkoalue raivattiin pelloksi. Rakennusaikana asuttiin parakissa. Nykyisistä rakennuksista valmistui ensiksi asuinrakennus vuoden 1947 marraskuussa. Väliaikainen karjasuoja tehtiin myös talveen mennessä valmiiksi mäenrinteeseen osittain maan sisään. Uusi navetta valmistui vuonna 1949. Puimala rakennettiin jo vuonna 1948 ja viljankuivaaja vuonna 1961 Veikko Komin kanssa yhteisenä. Kuivaaja olikin kylän ensimmäinen. Vuonna 1963 asuinrakennusta laajennettiin uudella siivellä, jossa nyt on tilava vierashuone. Talossa on nykyisin keskuslämmitys.

Karjaa oli Kirvun tilalla 6 lehmää ja hevonen. Evakossa näistä oli mukana 2 lehmää ja hevonen, jotka tuotiin myös Orimattilan Tietävälään. Karjaa alettiin lisätä 1940-luvun lopulla, ja nykyisin tilalla on 8 lehmää, hieho, 3 vasikkaa ja hevonen. Kirvusta tuotujen eläimien jälkeläisiä ei näissä enää ole, mutta kirvulaisia lehmännimiä on annettu uusillekin lehmille (mm. Kelju, Ihana). Lähtelä on nykyisin karjantarkkailutila.

Kirvusta tuotiin Orimattilaan myös maanviljelyskoneita, mm. aura, äes, niittokone ja haravakone. Vain viimeksi mainittua käytetään vielä, niittokone on annettu veljen tilalle. Maataloutta on koneellistettu alusta lähtien. Vuonna 1948 hankittiin kolmen muun talon kanssa yhteisesti kylän ensimmäinen traktori (Halso, Monto, Miettinen ja A. Munukka), vuonna 1953 ensimmäinen oma traktori lisälaitteineen. Hinattava leikkuupuimuri hankittiin vuonna 1960 ja uudenaikainen leikkuupuimuri vuonna 1963.

Lähtelän tilalla saatiin kaikki pellot ensimmäisenä kylässä salaojitetuksi vuoteen 1960 mennessä. Viljavuustutkimus suoritettiin tilalla vuonna 1954 ja vuonna 1961. Metsät on myös

kunnostettu.

Kirvun tilalla viljeltiin kauraa, ruista, ohraa ja vehnää, siirtolaisaikana vain vehnää ja kauraa. Alkuaikoina Lähtelän tilalla viljeltiin edelleen kauraa, vehnää ja ohraa. Syysrypsiä viljeltiin vuosina 1952 ja 1953. Suunnitelmalliseen vehnänviljelyyn siirryttiin vuonna 1961 ja sokerijuurikkaan viljelyyn vuonna 1952. Sokerijuurikas on ollut tuottoisa kasvi, ja sitä on viljelty joka vuosi paitsi vuonna 1957. Viljaa sidottiin lyhteille viimeksi vuonna 1957. Sulo Miettinen arveli, että Orimattilassa on ollut paremmat mahdollisuudet harjoittaa maataloutta kuin Kirvussa. Kotitilalla Kirvussa oli vähemmän peltopinta-alaa (10,4 ha) ja osa viljelyksistä oli kaukana talosta. Isäntä Miettinen piti Lähtelän tilaa parempana kuin Kirvun Mattilan tilaa. Lähtelän talous on nykyaikaisesti järjestetty.

Talosta kuulutaan Maamiesseuraan, Maataloustuottajiin, Nuorisoseuraan ja Urheiluseuraan sekä Marttoihin, joissa emäntä on parhaillaan puheenjohtajana. Lähtelä on joka suhteessa Tietävälän asutusalueen parhaiten hoidettuja tiloja.

Montola; Juho Monto

Monnon tila Kirvun Tietävälässä kuului Miettisenmäkeen. Talo oli Mattilan tavoin vanha sukutalo (Rn:o 13:13). Samalla suvulla tila oli ollut vuodesta 1648 lähtien. Vuonna 1936 Juho Monto sai sukukunniakirjan, jonka mukaan tilaa ovat hallinneet seuraavat suvun jäsenet:

1. Markus Antinpoika Savolainen 1648-1665
2. Juho Markuksenpoika Miettinen 1665-1678 (Savolainen)
Heikki Markuksenpoika Miettinen 1678-1688
3. Matti Heikinpoika Miettinen 1688-1697
Mikko Heikinpoika Miettinen 1697-1711
4. Hemmo Matinpoika Miettinen 1711-1744
5. Matti Hemmonpoika Miettinen 1744-1770
6. Tuomas Tuomaanpoika Miettinen, edellisen veljenpoika 1770-1800
7. Maria Tuomaantytär Miettinen, puoliso Tuomas Monto 1800-1848
8. Antti Tuomaanpoika Monto 1848-1859, puoliso Katri Pellinen
9. Tuomas Antinpoika Monto 1859-1898, puoliso Katri Virolainen
10. Katri Tuomaantytär Monto, puoliso Tuomas Monto (Karhu) 1898-1926
11. Johannes Tuomaanpoika Monto, puoliso Aliina Lankinen 1926-.

Juho Rikhard Monto on syntynyt 28.11.1903. Hän meni 5.8.1926 naimisiin tietäväläisen sepän ja mylläriin tyttären Aliina Lankisen (s. 22.4.1908) kanssa. Avioliitosta syntyi tytär Eira Katri 6.11.1928. Eira Monto avioitui Orimattilassa 19.8.1950 Eino Emil Mikkolan (s. 24.3.1926) kanssa. Mikkolat asuvat Alina ja Juho Monnon kanssa Tietävälän Montolassa. Heille on syntynyt neljä lasta: Eija Hannele 30.6.1951, Esko Juhani 13.1.1953, kuollut 22.12.1955, Seppo Juhani 26.7.1957 ja Paula Kaarina 2.3.1959.

Monnot asuivat ensimmäisellä siirtolaismatkallaan ensin Viljakalassa, mutta vuokrasivat sitten Kyröskoskelta aution talon. Myöhemmin he siirtyivät sukulaisten luokse Maaningalle, jossa Juho Monto sai rakennustöitä. Juho Monto oli ajoittain sotatoimissa, mutta välillä hänet vapautettiin. Keväällä 1942 perhe palasi Kirvun tilalle. Asuin- ja navettarakennus olivat kärsineet vaurioita, ja sauna oli purettu. "Vain kissa ja koira asuivat talossa." Toisella siirtolaismatkalla Monnot muuttivat sukulaisten luokse Rautjärvelle. Keväällä 1946 muutettiin Orimattilaan Humalojalle. Vuoden kuluttua voitiin ryhtyä rakentamaan uutta Montolaa Tietävälän asutusalueelle.

Montolan tilan pinta-ala on 40 ha, josta oli huonokuntoista peltoa n. 10 ha. Monnon perhe raivasi vuosina 1949 ja 1953 metsästä lisää peltomaata yhteensä yli 3 ha. Koko peltoala on nyt 14 ha, ja koko alue on salaojitettu vuoteen 1962 mennessä.

Keväällä 1947 muutettiin Montolan tilalle vanhaan rehulatoon, joka oli sisustettu väliaikaiseksi asunnoksi. Päärakennukseen päästiin asumaan marraskuussa. Osa ladosta sai olla navettana kunnes uusi navetta valmistui kesällä 1949. Sauna rakennettiin vuonna 1948, puimala vuonna 1950, sekä halkovaja ja autotalli joitakin vuosia myöhemmin.

Kirvun Montolassa oli ollut karjaa 7 lehmää ja nuorta karjaa sekä 3 hevosta. Karja kuljetettiin ensimmäiselle siirtolaismatkalle, mutta osa jouduttiin hävittämään. Humalojalla asuessa ostettiin lisää karjaa. Kirvusta tuotujen lehmien jälkeläisiä ei nykyisessä karjassa ole enää. Nykyisin lehmiä on kahdeksan, lisäksi nuorta karjaa. Yleensä jokaiseen karjalaiseen taloon kuului koira, ja Monnoilla oli koira mukana vielä uudisrakennusvaiheen aikana.

Kirvusta tuodut maatalouskoneet jäivät käytöstä 1940-luvun lopulla. Uusi puimakone ostettiin vuonna 1949. Kahdet kärryt, kirkkoreki ja työreki jäivät käytöstä vuonna 1947, mutta näitä ajoneuvoja on vielä säilytetty. Muutamien naapurien kanssa hankittiin yhteinen traktori vuonna 1948. Nykyisin Monnoilla on jo neljäs traktori, johon kuuluu mm. oja-aurat, kuormaaja ym. lisälaitteet. Kotitarvemylly hankittiin vuonna 1950.

Kirvun tilalla viljeltiin kauraa, ruista, vehnää, ohraa, perunaa ja heinää. Siirtolaisaikana viljeltiin vain kauraa ja vehnää. Orimattilan tilalla on viljelty eniten vehnää, mutta lisäksi kauraa, perunaa ja sokerijuurikasta. Rukiin viljely ei ole kannattanut, ruis vaatii paljon työtä eikä talvehdi niin hyvin kuin Kirvussa. "Monessa suhteessa on viljelytapoja täytynyt muuttua. Maan laatu on erilaista, täällä savea, Karjalassa multaa. Karjalassa lehmät olivat metsälaitumella, täällä viljellyllä laitumella. Karjalassa ruismaa käännettiin niittymaasta, mutta täällä kesannosta. Apulantoja on täällä ollessa käytetty enemmän. Karjalassa lanta ajettiin kevättunkioihin, mutta täällä se työ on tehtävä syksyllä. Täällä on mentävä pellolle täsmällisesti, Karjalassa ei maasta tarvinnut niin huolehtia."

Kirvun Montola oli pinta-alaltaan 169,47 ha, siis huomattavasti suurempi kuin nykyinen Montola. "Tääl voi hyvi ellää, mut se eijjoo ennää kotiseutu. Kotiseutu meinaa paljo. Mut siin on paljo ko tää o koko kylä, entiset naapurit nii se meinaa paljo. Ja ko on tullut korpeen perustettuu tää talo, siin on iha kaikki ko omatekosta nii se on jo koti. Jos ois männy jostai ostant talo, se ois tullu paljo vieraammalle...", sanoi Juho-isäntä.

Karjalainen käsityötaito on Monnon talossa hyvin säilynyt. Aliina Monto on harrastanut erilaisia käsitöitä ja ompelua vieraillekin. Hän on ollut myös tietäväläisten pitokokkina. Juho Monto on tunnettu hyvistä puusepän- ja kirvesmiehentöistään. Tytär Eira Mikkola on käynyt keskikoulun ja osallistunut vireästi kylän yhdistysten toimintaan, mm. Maatalousnaisten puheenjohtajana, Nuorisoseuran tanhu- ja voimistelunohjaajana jne. Vuonna 1964 hänet nimitettiin pitäjän lypsimestariksi. Eino Mikkola toimii mm. kylän Maamiesseuran puheenjohtajana.

P e t s a m o; Helena Monto, nykyisin Veikko Pitkänen

Helena Monto asui kuuden lapsensa kanssa Tietävälän kylän Veitsjoensalolla. Maatilan nimi oli Juhola (Rn:o 9:36), mutta paikkaa kutsuttiin yleisesti Petsamoksi. Helena Monto (s. 17.2.1901) oli avioitunut Antti Lankisen kanssa 28.6.1923. Avioliitosta syntyivät lapset: Olavi 13.9.1925, asuu nykyisin perheineen Helsingissä, Erkki 15.10.1926, asuu nykyisin Imatralla, Johannes 5.3.1929, kärsi hermosairaudesta ja päätyi vapaaehtoiseen kuolemaan 8.6.1962, Tuomas 3.4.1931, avioitui vuonna 1954 ja muutti perheineen Mustasaareen, Mirja Katri 15.9.1935,

muutti vuonna 1956 Helsinkiin ja Onni 15.9.1935 vihittiin vuonna 1957 ja muutti perheineen vuonna 1964 Mikkelin lähelle.

Helena Monnon ja Antti Lankisen avioliitto purkautui vuonna 1938. Helena Monto on käyttänyt alkuperäistä sukunimeään.

Juholan tila oli ostettu vuonna 1926. Tilan pinta-ala oli n. 15 ha, mutta myöhemmin ostettiin lisämaata 15 ha. Eniten viljeltiin ruista, mutta lisäksi kauraa, vehnää ja ohraa. Lehmiä pidettiin yleensä neljä; talossa oli myös hevonen ja muutamia kanoja.

Ensimmäisellä siirtolaismatkalla jouduttiin toisten kyläläisten kanssa Viljakkalaan, jossa asuttiin yksi vuosi erään talon pirtissä yhdessä talonväen kanssa. Keväällä 1941 siirryttiin Myrskylään, josta saatiin Pakilan kylästä pihamökki asuttavaksi. Helena Monto kävi emännän kanssa hoitamassa karjaa. "Siellä oli hyvät olot. Sen takia ei lähdetty Kirvuunkaan ennen kuin vasta keväällä 1942", kertoi Helena Monto. Juhola oli säilynyt melkein ennallaan. Kesäkuussa 1944 oli kuitenkin taas lähdettävä, tällä kertaa Kankaanpään vajaan vuodeksi. Taas asuttiin pienen talon pirtissä yhdessä talonväen kanssa. Sitten Myrskylästä järjestyi sama asuin- ja työpaikka kuin ensimmäisellä siirtolaismatkallakin. Myrskylässä asuttiinkin Orimattilan tilan saantiin asti keväällä 1947.

Juholan talo oli ollut huononpuoleisen tien takana syrjässä Tietävälän kylässä. Uusi tila näytti olevan samanlaisella paikalla uudessa siirtolaiskylässä. Siksi tila sai Petsamon nimen. Tilan pinta-ala oli 37 ha, ja siitä oli kanteikkoa 13,5 ha ja peltoa 1 ha. Rakennuksia ei paikalla ollut. Väliaikaiseksi asunnoksi rakennettiin ensin parakki. Asuinrakennus valmistui joulukuksi 1947. Lato rakennettiin vuonna 1948, navetta vuonna 1950 ja sauna seuraavana vuonna.

Helena Monto oli menettänyt karjansa ensimmäisellä siirtolaismatkalla ja piti Myrskylässä ollessa vain yhtä lehmää. Orimattilan tilalla karjaa voitiin taas lisätä. Vuonna 1964 talossa oli seitsemän lehmää ja viisi päätä nuorta karjaa.

Siirtolaisaikana Helena Monto oli ollut paikallisessa työssä. Perhe oli viljellyt vain perunoita omiksi tarpeiksi. Orimattilan tilalla alettiin viljellä ruista, kauraa, vehnää, ohraa ja juurikkaita. Peltolaitumeksi oli viljelyksistä jätettävä n. 3 ha.

Kirvusta oli tuotu aura ja äes Orimattilaan. Vuonna 1950 ostettiin oma traktori ja sen lisälaitteet. Samana vuonna hankittiin myös puimakone. Myöhemmin on tilaa yhä enemmän koneellistettu. Toisten lasten hakeuduttua muualle töihin Helena Monto jäi Petsamoon Johannes-poikansa kanssa. Johannes Lankisen sairauden ja kuoleman jälkeen Helena Monto katsoi parhaaksi tilan myymisen. Vehmersalmelainen Leena ja Veikko Pitkäsen perhe osti sen vuonna 1964 ja viljelee nykyisin Petsamon tilaa. (*Veikko Pitkänen osti Patjaan tilan*). Veikko Pitkänen on syntynyt 2.7.1918 ja Leena Matilda (s. Huuskonen) 23.7.1919. Heillä on kaksi lasta: Irma Helena (s. 9.6.1944) ja Heikki Paavo Juhani (s. 23.8.1947).

Nykyisin Helena Monto asuu edelleen Tietävälässä eläkeläisenä. Kun häneltä tiedusteltiin

luottamustoimista järjestöissä, hän antoi painokkaan ja vakavan vastauksen: "Minun luottamustoimeni on ollut kuuden lapsen kasvattaminen."

(Helena Monnon tilan osti ensin Soini Haaparanta. Tilalla toimii sahtitehdas. Veikko Pitkänen osti osan pelloista ja metsän. Sulo Miettinen ja Veikko Komi ostivat kumpikin loppuosa pelloista.)

J a a k k o l a; Arvi Munukka

Jaakko ja Maria Munukka viljelivät Harjulan tilaa (Rn:o 13:24) ja Lankilan (Rn:o 13:20) kaksoistilaa. Jaakko Munukka oli kotoisin Kirvun Maamäenkylästä ja oli ostanut tilat yhtenä kokonaisuutena vuonna 1920 Antti Lankiselta. Tilojen yhteinen pinta-ala oli 45 ha, josta oli viljeltyä n. 10 ha. Perheen neljästä lapsesta Arvi Munukka jatkaa viljelyä Orimattilan uudistilalla, jonka nimeksi annettu Jaakkola on Jaakko Munukan entisen kotitilan mukaan.

Arvi Munukka oli (8.7.1922 syntyneenä) työvelvollisena mukana talvisodassa. Hänen Aarneveljensä ja isä olivat niin ikään sotatoimissa, joten vain perheen naiset asuivat siirtolaisina Viljakkalassa kesällä 1940. Myöhemmin Maria Munukka siirtyi tyttäriensä kanssa asumaan Myrskylään. Arvi Munukka taas joutui jatkosodassa rintamalle. Toisella siirtolaismatkalla Munukan perhe asui Kankaanpäässä ja Myrskylässä.

Keväällä 1947 päästiin muuttamaan Jaakkolan tilalle Orimattilaan. Pian Arvi Munukan sisaret Aili ja Olga menivät naimisiin. Myös Aarne Munukka avioitui, mutta kun nuori vaimo sairastui ja joutui parantolaan, Aarne muutti tyttärensä kanssa Imatralle vuonna 1949. Vaimon parannuttua Aarnen perhe ei enää palannut Jaakkolan tilalle. Jaakko Munukka kuoli vuonna 1957 ja Maria Munukka vuonna 1960. Tilalle jäi viljelijäksi Arvi Munukka, joka oli 5.12.1958 avioitunut Raili Annikki Valkeapään kanssa. Raili Munukka on maanviljelijäsukua Parikkalasta ja syntynyt 8.5.1931. Avioparilla on poika Petri Juha, joka syntyi 16.5.1962.

Jaakkolan tilan pinta-ala on 38,34 ha, josta oli kanteikkoa n. 7 ha. Pelloksi on kanteikon lisäksi raivattu vuoden 1954 jälkeen 6 ha, joten nykyinen peltoala on 13 ha.

Keväällä 1947 muutettiin asumaan parakkiin, joka oli rakennettu päivässä. Talviasunnoksi tarkoitettu saunatupa ja sauna sekä väliaikainen navetta valmistuivat vielä samana kesänä. Asuinrakennus valmistui seuraavana vuonna, samoin puimala, ja navettarakennus vuonna 1950.

Kirvun tilalla Munukoilla oli ollut seitsemän lehmää. Uudisraivausvaiheen aikana pidettiin kolme lehmää, kunnes vuonna 1955 karja hävitettiin. Vuosina 1957-58 kasvatettiin uutta karjaa. Nykyisin lypsäviä on kolme. Hevonen tuotiin Kirvusta siirtopaikkakunnalle ja lopulta Orimattilaan.

Kirvusta tuotiin hevosvetoisia maatalouskoneita, mutta niistä käytetään enää äestä puutarhamaan kunnostamiseen. Vuonna 1948 hankittiin kolmen naapurin kanssa yhteinen

traktori lisälaitteineen.

Kirvussa viljeltiin vain kotitarpeiksi vehnää, kauraa, ruista ja ohraa. Nykyisin Jaakkolan tilalta tuotetaan myyntiin vehnää, ruista ja perunaa. Viljelymaasta on vehnällä 7 ha, rukiilla 1 ha ja kauralla 60 aaria. Salaojitusta ei ole aloitettu. Metsäaluetta on sen sijaan kunnostettu.

Talosta kuulutaan Maamiesseuraan, Maataloustuottajiin, Metsänhoitoyhdistykseen, Maatalousnaisiin, Nuorisoseuraan ja aikaisemmin myös Urheiluseuraan. Arvi Munukka on puusepäntöihin pystyvänä valmistanut huonekaluja sekä kotiinsa että kyläläisille.

Koivula; Tauno Munukka

Matti Munukan perhe asui Kirvun Tietävälässä viljellen Anttilan (Rn:o 12:5) ja Jaakkolan (Rn:o 12:7) tiloja. Tilojen yhteinen pinta-ala oli n. 35 ha, josta viljeltyä oli vajaa 8 ha. Matti Munukka oli ostanut tilat myytyään osuutensa Tyynelän talosta 1900-luvun alkuvuosina. Matti Munukka oli syntynyt 25.10.1877 ja avioitui vuonna 1901 Anna Villasen (s. 5.2.1882) kanssa, joka oli kotoisin Tietävälän Heikkilän talosta. Heidän lapsistaan oli osa muuttanut pois kotoa jo ennen sotaa. Reino-poika kaatui sodassa ja isä Matti Munukka sai järkytyksestä halvauksen, joka vähensi hänen työkykyään. Toinen poika Tauno viljelee nyt uudistilaa Orimattilassa. Tauno Munukka on syntynyt 22.10.1920. Hänet vihittiin avioliittoon 29.4.1962 Oili Mirjam Rantasen kanssa, joka on syntynyt Kiuruvedellä 30.1.1935. Avioparilla on yksi lapsi 21.3.1962 syntynyt Kari Tauno Juhani. Vanha isäntä Matti Munukka kuoli Orimattilassa 7.4.1949. Hänen vaimonsa Anna elää edelleen poikansa perheen luona.

Ensimmäisellä siirtolaismatkalla Munukan perhe joutui ensin pariaksi kuukaudeksi Hämeenkyröön. Sieltä muutettiin vuoden ajaksi Viljakkalaan ja sitten Myrskylään. Reino Munukan hautajaiset pidettiin Myrskylässä. Munukat palasivat muiden mukana Kirvuun. Perheeseen kuului tähän aikaan vanhemmat, Tauno-poika ja Saima-tytär. Tauno Munukka joutui osallistumaan jatkosotaan, jossa hän sai vaikean selkävian.

Munukan perhe joutui uudestaan siirtolaiseksi Kankaanpäähän, jossa asuttiin erillisessä huoneessa yksi vuosi. Pari lehmää oli perheen mukana, ja niille jouduttiin ostamaan heinämaata. Vielä muutettiin vuodeksi Myrskylään, jossa asui paljon tuttuja ja jossa viihdyttiin hyvin.

Kolmihenkinen perhe muutti Orimattilaan keväällä 1947 rakentamaan uutta Koivulaa. Aluksi asuttiin Uudenkartanon puolella paikkakuntalaisessa perheessä, kunnes saunatupa ja sauna valmistuivat syksyllä 1947. Saunatupa oli perheen asuntona, kunnes päärakennus vuonna 1950 valmistui. Rehulato kunnostettiin ensimmäiseksi väliaikaiseksi navetaksi. Karjarakennus valmistui vuonna 1952. Puimala rakennettiin jo vuonna 1947.

Koivulan tilan pinta-ala on 33 ha, josta kanteikkoa oli 12 ha. Kanteikkoala raivattiin pelloksi vuosina 1947–52. Maaperä oli melko kosteata ja edellytti kuivaustöitä, jotka saatiin toteutettua vuonna 1957.

Kirvun tilalla oli ollut lehmiä 6-7, pari hevosta, lampaita, sikoja ja kanoja. Yksi hevonen ja pari lehmää pidettiin siirtolaisaikanaakin ollessa. Orimattilassa ollessa on karjaa ollut 3-4 lehmää, nykyisin neljä, sekä hevonen ja sikoja.

Kirvusta tuoduista maatalouskoneista ovat parireet, ajoreki ja parit kärrit vielä käytössä. Harava- ja niittokoneesta luovuttiin pari vuotta sitten; muut kirvulaiset koneet jäivät syrjään jo kymmenen vuotta sitten. Traktori hankittiin vuonna 1955 ja puimakone vuonna 1958.

Kirvun tilalla viljeltiin eniten ruista ja kauraa, mutta lisäksi ohraa, vehnää ja perunaa. Siirtolaisaikana voitiin viljellä vain vehnää ja kauraa. Orimattilan tilalla on kaura ollut edelleen tärkeä rehuviljana, mutta vehnä on muuten tärkein. Rukiinviljely lopetettiin vuonna 1949. Viiden viimeisen vuoden aikana on viljelty pelkästään vehnää, kauraa ja vähän perunaa. Viljankorjuuseen tilataan puimuri.

Peltoaluetta ei ole salaojitettu, mutta metsää on kuivattu n. 1 ha.

Talosta kuulutaan Maamiesseuraan, Metsänhoitoyhdistykseen, Marttoihin ja vanha emäntä Lähetysseuraan. "Ei ole tullut käytyä kaikissa invaliditeetin takia", sanoi Tauno Munukka. Tila on kuitenkin saatu kuntoon Tauno Munukan vammasta ja Anna-emännän iästä huolimatta. Nyt on talossa nuori emäntä ja 3-vuotias "nuori isäntä".

A r o m a a; Tauno Niuta

Tauno Niuta viljeli perheineen Kirvun Tietävälän Niudan tilaa (Rn:o 11). Hänen tietämänsä mukaan tila oli ollut Niudan suvulla jo kauan. Tauno Niudan isä Juho Niuta oli hoitanut tilaa vaimonsa Annin (s. Velling) kanssa. Hänen isänsä Nuuti Niuta oli tuonut samalle tilalle emännäksi HINTRIikka Karoliina Vepsäläisen Savosta. Muuten suku oli karjalaista.

Niudan tilaan kuului kaksi osaa: Ojala (92 ha) ja Anttila (82 ha). Viljeltyä peltoa oli 10 ha. Kylänosana Niudan talon ympäristöä kuvattiin Niuvanmäeksi, ja tähän ryhmään kuuluivat kahdeksan perheen asunnot.

Juho Niudan kuoltua Anni Niuta viljeli tilaa lastensa kanssa. Tauno Niuta (s. 28.3.1912) avioitui 30.10.1937 Tyne Munukan kanssa, joka oli syntynyt 17.7.1916. Vanhin poika Pentti syntyi Tietävälässä 20.9.1938, toinen poika Tauno Martti Hämeenkyrössä 24.1.1941, tyttäret Leila Annikki 29.7.1945 Myrskylässä ja Marja Liisa 12.12.1947 Porvoossa. Molemmat pojat ovat liikealalla, toinen myymälänhoitajana, Leila taas on nuoriso-ohjaaja, Marja Liisa ompelualalla. On epävarmaa, jatkaako joku lapsista uuden Niudan tilan, Aromaan, viljelemistä.

Tauno Niuta lähti lokakuussa 1939 kertausharjoituksiin, eikä voinutkaan palata kuin lomille seuraavien viiden vuoden aikana. Talvisodan jälkeinen evakuoimismääräys tuli perheelle yllättäen. Sinä päivänä talossa oli vieraita, jotka alkoivat hätäntyneinä itkeä, mutta vanha Anni-emäntä tyhjensi reippaasti patjapussit ja alkoi sulloa niihin tavaroita. Kiireinen perheen

kuljetus kohti Viljakalaa alkoi. Perillä saatiin asunto pappilasta.

Vuonna 1941 Niudat pääsivät palaamaan ehjänä säilyneeseen kotiinsa Tietävälässä. Toisella siirtolaismatkalla sijoituttiin Kankaanpään Hatantien taloon. Yleensä Niudoilla oli myönteisiä kokemuksia asumispaikoistaan. Tutustuminen oli tosin hidasta, eikä puolin ja toisin ymmärretty käytettyjä sanoja. "Viljakalassa vastattiin niin hitaasti hyvään päivään, että karjalainen ehti melkein lähteä pois, ennen kuin talonväki sai päivänsä sanotuksi." Mutta tutustumisen jälkeen "se sit kyl lutviintuu."

Maansaantia odottaen Niudan perhe muutti Myrskylään. Hallintasopimuksella saatiinkin Aromaani tila Orimattilasta keväällä 1949. Tila on asuntoviljelytila, eikä valtio ole osallistunut raivaukseen. Tila sijaitsee hiukan syrjässä Tietävälän asutusalueelta. Kun maaperä on kuivahkoa kangasmaata, annettiin tilan nimeksi Aroma. Peltoa aiottiin raivata 8 ha, ja 5 ha on saatu jo valmiiksi. Osittain koko perhe on osallistunut raivaukseen.

Syksyllä 1949 saatiin saunarakennus valmiiksi. Saunakamariin voitiin muuttaa asumaan. Yksinkertainen korsunavetta lehmälle ja hevoselle valmistui samana syksynä. Navetta rakennettiin vuosina 1951-52, asuinrakennus vuonna 1956.

Kirvun tilalla oli ollut 6-7 lypsävää. Myrskylässä vuokranavetassa pidettiin kolmekin lehmää. Tyyne-emännän perintölehmä Satu oli saatu pelastetuksi Puumalasta siirtolaismatkalla. Tämä "kotilehmä" tuotiin myös Orimattilaan. Nykyisin ei Aromaassa ole enää karjaa.

Kirvusta tuoduista kulkuneuvoista on vielä jäljellä parireet. Useimmat maatalouskoneet kuten kylvökone, aura, niittokone jne. on vaihdettu uusiin 1950-luvulla.

Kirvun tilalla viljeltiin eniten ruista, toiseksi eniten ohraa, sitten kauraa, perunaa ja pellavaa. Vehnää oli viljelty vain vähän muutamina vuosina ennen sotaa. Myrskylässä oli vuokrattu viljelysmaata vehnänviljelyyn. Orimattilassa on vehnä ollut sopivin viljelykasvi. Kirvun tilalla oli viljelty heinää paljon enemmän. "Onhan tääl yleensä hyvät maat, mut meidän tila oli Kirvussa parempi ko tääl. Miulle sattu huono", totesi Tauno Niuta. "Se muutos on yleinen, että karjalaiset ovat koneellistaneet maatalouttaan Orimattilassa."

Tauno Niuta on sairastanut (mm. veritulpan) viime vuosina. Kotona vanhempien luona asuu vain yksi tytär vakinaisesti. Tyyne Niuta käy töissä Orimattilan kirkolla.

Tauno Niuta on Tietävälän innokkaimpia voimistelijoita. Myös Nuorisoseuran toimintaan hän on osallistunut. Kätevänä miehenä hän pystyy puusepän- ja kirvesmiehen töihin.

M ä n t y l ä; Tuomas Näveri

Tuomas Näveri viljeli Ojantauksen (Rn:o 11:3) tilaa Kirvun Tietävälässä. Tilan oli perustanut 1800-luvun lopussa Antti Pekanpoika Kiuru. Myöhemmin Ojantaus oli Matti Munukan hallussa, jolta Tuomas Näveri, nykyisen Mäntylän tilan isännän isä, oli ostanut paikan vuonna 1919. Tilan

pinta-ala oli 74,12 ha, josta oli viljeltyä 19 ha.

Tuomas Näveri on syntynyt 27.11.1905 Jääskessä. Vuonna 1933 hän avioitui Selma Katriina Lankisen (s. 14.8.1904) kanssa. Selma Lankisen kotipaikka oli Kirvun Tietävälän Peltolan talo (Rn:o 4:65), joka oli ollut pari sataa vuotta samalla suvulla.

Selma Lankisen veli Väinö Lankinen on perustanut Orimattilan Tietävälän asutusalueelle Peltolan tilan (vrt. Arvi Iivonen). Selma ja Tuomas Näverin avioliitosta syntyi kuusi lasta: Rauni Ensio (s. 7.12.1933), voimistelunopettaja, asuu nykyisin Elimäellä, Hertta Vappu Marjatta (s. 11.4.1935), muuttanut Lahteen, Pauli Tuomas (s. 17.6.1936) muuttanut Ruotsiin, Viena Asta (s. 30.7.1938), avioitunut Paavo Räikkösen kanssa ja asuu perheineen Orimattilassa, Taina Ilona (s. 5.9.1941), avioitunut Kalevi Vahvelaisen kanssa ja asuu perheineen Lahdessa, Seemi Veikko (s. 10.3.1946), asuu vanhempiensa kanssa Orimattilassa.

Ensimmäisen evakuoimismääräyksen tultua Näverin perhe muutti ensin Vuoksenniskalle ja sitten kolmeksi kuukaudeksi Hartolaan. Tuomas Näveri oli talvisodan huoltotehtävissä ja jatkosodan aikana rintamalla, mutta kävi viljelysloimilla Kirvun Tietävälässä. Näverin talo ei ollut paljon vaurioitunut sodassa, ainoastaan asuinrakennuksen ikkunat ja ovet oli siirretty pois.

Toisella siirtolaismatkalla Näverin perhe sijoitettiin aluksi Kankaanpäähän. Vajaan vuoden kuluttua Näveritkin muuttivat Myrskylään odottamaan maatilaa saantia. Maata vuokrattiin (2 ha) viljeltäväksi. Asuntona oli erillinen 2-huoneinen rakennus. Keväällä 1947 saatiin maanhankintalain nojalla tila Orimattilasta. Tilan pinta-ala oli 35,5 ha, josta oli valmista peltoa 0,9 ha ja kanteikkoa 15,4 ha. Vuosina 1947-48 raivattiin kanteikkoalue pelloksi. Tilan nimeksi otettiin Mäntylä paikan metsäisen maaston takia.

Mäntylään rakennettiin ensin saunatupa, johon muutettiin asumaan kesäkuussa 1947. Navettarakennus saatiin samana kesänä kuntoon, mutta sisustettiin vasta seuraavana vuonna. Asuinrakennus valmistui vuonna 1949, puimala vuonna 1950 ja vajarakennus vuonna 1952.

Kirvun Ojantauksen tilalla oli ollut karjaa 4-5 lehmää ja hevonen. Siirtolaisaikana pidettiin paria lehmää ja hevosta. Orimattilassa ollessa on lehmälukua vähitellen lisätty nykyiseen kuuteen lehmään asti.

Kirvun tilalla viljeltiin ruista, kauraa ja ohraa. Vasta viimeisinä sotaa edeltävinä vuosina viljeltiin vähän vehnää. Siirtolaisaikana vuokrattiin maata kauran- ja vehnänviljelyyn. Nykyisin on vehnä tärkein viljalaji, lisäksi kasvatetaan kauraa sekä vähän ruista ja ohraa. Peltoalasta on kevätiljalla 10 ha. Sokerijuurikasta viljeltiin muutamia vuosia sitten. Salaojitusta tilalla ei ole aloitettu.

Maatalousvälineistö on Mäntylässäkin koneellistunut. Kirvusta tuodut aura, äes ja niittokone ovat olleet vajassa jo kahdeksan vuotta käyttämättä. Ensimmäinen traktori hankittiin vuonna 1955, ja siihen on vähitellen ostettu erilaisia lisälaitteita.

Lypsykone hankittiin vuonna 1963. Vilja on korjattu leikkuupuimurilla vuodesta 1959 lähtien. Mäntylästä myydään maitoa, vehnää ja ruista.

Ojantauksen tila Kirvussa oli metsäaloiltaan parempi kuin Mäntylä, mutta viljelykset ovat Mäntylässä tuottavampia kuin Kirvun tilalla. Yleinen maatalouden kehitys vaikeuttaa tilojen vertailua.

Mäntylän tila siirrettiin vuonna 1964 silloin 18-vuotiaan Seemi Näverin omistukseen. Tuomas Näveri on sodan jälkeen sairastellut, ja hänen invaliditeettinsä on 75 %:nen. Talosta kuulutaan Maamiesseuraan, Maataloustuottajiin ja Maatalousnaisiin sekä Nuorisoseuraan. Tuomas Näveri on Orimattilan Tietävälän kylätien hoitokunnan tarkastajana. Selma Näveri oli Kirvun Tietävälän Nuorisoseuran vahtimestarina kymmenen vuotta. Hänen harrastuksensa on ollut ompeleminen. Seemi Näveri on osallistunut Tietävälän Nuorisoseuran opintokerhon toimintaan.

P a t j a s; Aino Patjas

Tilda Patjas viljeli miehensä Lauri Patjaksen kuoleman jälkeen kahden poikansa kanssa Tietävälän Ojalan tilaa (Rn:o 3:9) Kirvussa. Veljekset Antti ja Uuno hankkivat sodan jälkeen hallintasopimuksella uuden tilan Orimattilasta. Tilan nimeksi annettiin sukunimi, jolla Ojalan tilaakin oli Kirvussa kutsuttu. Patjaksen tila on pinta-alaltaan 23 ha, josta oli raivattu tilalle muutettaessa kanteikoksi 11,7 ha. Koko alue on nykyisin peltona.

Antti ja Uuno Patjas muuttivat vanhan äitinsä Tilda Patjaan kanssa Orimattilan tilalle keväällä 1947. Aluksi asuttiin parakissa, ja kylvettiin maasaunassa. Asuinrakennus saatiin valmiiksi jo vuoden 1947 joulukuksi. Puimala rakennettiin seuraavana vuonna. Kun maatalous oli aluksi

karjatonta, ei navettarakennusta tarvittu. Vasta kun hankittiin karjaa, rakennettiin navetta vuonna 1953.

Vanha emäntä Tilda Patjas kuoli vuonna 1952. Molemmat veljekset menivät naimisiin, ja Uno Patjas muutti vaimonsa kotiseudulle Tottijärvelle. Patjaksen tila jäi 18.7.1902 syntyneelle Antti Patjakselle, joka avioitui marraskuussa 1953 käkisalmelaisen Aino Kurosen (s. 17.12.1932) kanssa, joka muutti lapsiensa Jouko Juhanin (20.5.1951) ja Tuija Maaritin (30.12.1952) kanssa tilalle. Aino ja Antti Patjaksen avioliitosta syntyi kolme lasta: Harri Antti 16.12.1954, Pirjo Riitta 26.7.1956 ja Marja-Leena 20.5.1959. Avioliitto päättyi kuitenkin eroon vuonna 1964. Antti Patjas myi tilan entiselle vaimolleen ja asui saman talon piharakennuksessa. Yllättäen hän 11.5.1964 kuoli tapaturmaisesti liikenneonnettomuudessa. Vuonna 1965 Patjaksen tilaa viljelee Aino-emäntä lapsineen. Talossa asuu myös Aino Patjaksen äiti Maria Kuronen.

Tilalta myydään vain maitoa, sillä viljelymaa on vuokrattu toistaiseksi. Antti Patjaksen eläessä tilalla viljeltiin eniten vehnää, lisäksi sokerijuurikasta, kauraa ja perunaa. Tilaa ei ole salaojitettu, vaikka suunnitelma on valmis. Metsänistutus on aloitettu pari vuotta sitten. Viljavuustutkimus suoritettiin vuonna 1962. Patjaksessa on karjaa vuonna 1965 kolme lehmää.

Kirvun tilalta tuoduista maatalouskoneista ei ole tietoa. Patjaan veljekset hankkivat Orimattilassa hevosvetoiset auran ja äkeen, kylvö-, niitto- ja haravakoneen. Viljan leikkuupuinti aloitettiin vuonna 1962.

Aino Patjaksen kotipaikkakunta on Käkisalmen Vuohensalon kylä, jossa Kurosen perheellä oli maanviljelystila, pinta-alaltaan 63 ha. Perheen kahdeksasta lapsesta oli kuusi äitinsä Maria Kurosen mukana ensimmäisellä siirtolaismatkalla Ylistarossa. Aluksi asuttiin kansakoulussa pari viikkoa, kunnes oma huone sijoitustalosta järjestyi. Perhe siirtyi sitten Lapualle kolmeksi kuukaudeksi ennen kuin päästiin palaamaan Käkisalmeen kotitalolle Vanhamäkeen. Rakennukset olivat säilyneet vähäisin vaurioin.

Rauhan jälkeen Kurosen perhe sijoitettiin Nurmon kuntaan. Nyt saatiin vähän peruna- ja heinämaata viljeltäväksi, ja voitiin pitää lehmäkin. Kolmen vuoden kuluttua ostettiin maatalo litistä. Tilan pinta-ala oli 9 ha. Karjaa voitiin pitää kolmisen lehmää ja hiehoja. Kurosen lasten hakeuduttua muuanne töihin tila myytiin kolmen vuoden kuluttua ja hankittiin asuintalo Nastolasta. Aino Kuronen lähti Lahteen palvelukseen vuonna 1950. Parin vuoden kuluttua hän siirtyi palvelupaikkaan Orimattilan Tietävälään Matti Lankiselle, ja ennen pitkää naapuritaloon emännäksi. Vanha äiti Maria Kuronen oli työkyvyttömäksi tultuaan muuttanut tyttärensä luo. Aikaisemmin hän oli harjoittanut karjalaista torikauppaa: myynyt leipomiaan karjalanpiirakoita Lahden torilla. Myöhemmin Aino Patjas myi tilan Veikko Pitkäselle.

S i l t a l a; Väinö Pirhonen

Väinö Pirhonen viljeli Kirvun Tietävälän Sipilanmäellä Pirholan tilaa (Rn:o 9:25). Tila oli Väinö Pirhosen isän Juho Pirhosen perustama. Hän oli ostanut tilan ja muuttanut Jääskestä Tietävälään. Pirholan pinta-ala oli 66 ha, josta oli viljeltyä 11 ha. Nuorin Juho Pirhosen lapsista

jäi viljelemään kotitilaa.

Väinö Pirhonen oli syntynyt Kirvussa 18.12.1908. Hän avioitui 24.6.1936 Anna Maria Kymäläisen kanssa (s. 20.1.1912). Kymäläiset viljelivät Tietävälässä Nuutilan talossa (Rn:o 9:30), joka oli ollut samalla suvulla kolmatta sataa vuotta. Kymäläisen sukua asuu nykyisin maanviljelijöinä Orimattilassa.

Väinö ja Anna Maria Pirhosen avioliitosta syntyi viisi lasta: Eila Onerva 9.10.1939, asuu nykyisin perheineen Myrskylässä, Esa Olavi 9.3.1941, asuu perheineen vanhempiensa luona, Tatu Juhani 1.5.1943, Sirpa Kaarina 25.4.1945 ja Pentti Pekka 11.12.1946, jotka asuvat myös ajoittain vanhempiensa luona.

Väinö Pirhonen joutui talvisotaan, mutta haavoittui 4.3.1940 ja pääsi sairaalasta perheensä luokse vasta kesäkuussa. Väinö Pirhosen kotiväki ja vaimo pikku tyttären kanssa olivat sijoitettuina Viljakkalassa. Perhe oli saanut käyttöönsä Kaitalan talosta huoneen Viljakkalan kirkonkylässä. Isäntäväen ystävällinen suhtautuminen siirtolaisiin teki olon vieraalla paikkakunnalla kotoiseksi. Pirhoset joutuivat kuitenkin muuttamaan toiseen siirtoväen asuntoon Hirvikosken taloon, jossa oli sijoitettuna muuta perhettä. Asuminen oli ahdasta. Vähän parempi asunto saatiin sitten Ollilan talosta, jossa tosin vielä asuttiin samassa huoneessa toisen siirtolaisperheen kanssa.

Pirhoset palasivat toisten kyläläisten kanssa Kirvun Tietävälään, jossa he asuivat ensin sukulaistalossa. Pirholan taloa oli nimittäin korjattava, sillä asuinrakennuksesta oli siirretty mm. liesi, ovia ja ikkunoita toisiin taloihin, joita oli käytetty asuntoina. Muuten vauriot olivat vähäisiä.

Toisella siirtolaismatkalla Väinö Pirhonen lähetti perheensä Kankaanpäähän, mutta jäi itse huolehtimaan karjasta, jonka hän saattoi sijoittaa sisarensa perheen taloon Ruokolahdelle. Kankaanpäässä Pirhoset olivat saaneet Jaakkolan talon pakarin asuttavakseen. Puolen vuoden päästä saatiin järjestyseen siirtoväen huollon kautta vuokra-asunto Myrskylästä, jossa sitten asuttiinkin kaksi vuotta. Karja voitiin nyt kuljettaa Ruokolahdelta Myrskylään.

Ensimmäinen siirtolaismatka oli kaikin puolin raskaampi kuin toinen, vaikka kotipaikkakunnalta lähtö ei ollut yhtä peruuttamatonta kuin toisella matkalla. Satakuntalaisissa pitäjissä kiinnitti karjalaisperheen huomiota arkiruokien ja ruokatapojen yksinkertaisuus sekä väestön melko jyrkkä jakaantuminen kahdeksi ryhmäksi sekä sosiaalisesti että poliittisesti. Myrskylä tuntui paikkakuntana kotoisemmalta kuin ensimmäiset sijoituspaikat.

Paras asuinpaikka viihtyvyyden kannalta on Pirhosten mielestä ollut kuitenkin Orimattila, jossa he asuvat Tietävälän asutusalueen laidassa. Väinö Pirhonen sanoikin: "Mie oon kyllä viihtynt aika hyvi tääl siin mieles kun meitä on niin paljo näis seutuvis entisii tietäväläisii, tunnetaa, ainaki mie tunne itse, jot myö ollaa niinko kotonaa ainaki."

Siltalan tila ei varsinaisesti kuulu Tietävälän asutusalueeseen. Paikalla on aikoinaan ollut

Askolinin kartanon torppa. Vilho Forsell on myynyt tilan siirtolaisille, Makkaran suvulle vuonna 1949. Väinö Pirhonen osti Siltalan Makkaran perikunnalta vuonna 1951. Jo Myrskylässä vuonna 1946 Pirhoset olivat hankkineet erään toisen invalidiperheen kanssa maatilan, mutta Siltalan tultua myyntiin he ostivat mielellään paikan entisten naapureidensa läheltä. Tilan pinta-ala on 31 ha, josta on nykyisin peltoa 17,5 ha. Pirhoset ovat raivanneet viljelysmaata n. 2 ha. Kaksi kolmannesta tilasta on salaojitettua.

Siltalassa oli asuinrakennus ja talousrakennuksia ennestään. Pirhoset ovat rakentaneet puimalan, kellarin, vajarakennuksia ja kunnostaneet asuin- ja navettarakennuksia. Tilalla viljellään vehnää ja perunaa myyntiin sekä kauraa rehuviljaksi. Maatalouskoneita tuotiin edelliseltä maanviljelystilalta muuton yhteydessä. Orimattilassa hankittiin puimakone vuonna 1951 ja traktori ensin yhteisesti Reino Armisen kanssa vuonna 1952 ja oma traktori vuonna 1960.

Kirvun tilalla oli karjaa ollut 6-7 lehmää. Toisen siirtolaismatkan aikana sijoitettiin viisi lehmää ensin Ruokolahdelle. Nykyisin karjaan kuuluu seitsemän lypsävää, hevonen sekä nuorta karjaa.

Siltalassa asuu kahdeksanhenkinen perhe, vaikkakin kolme nuorinta lasta käy työssä muualla, eikä asu aivan vakinaisesti kotona. Tila jäänee Esa-pojalle ja hänen perheelleen. Esa Pirhonen avioitui 27.10.1963 Sylvi Siviä Pohjosen (s. 11.2.1937) kanssa. Poika Ilkka Juha syntyi 16.3.1964.

Väinö Pirhonen on ollut erittäin aktiivisesti mukana seura- ja järjestötoiminnassa sekä Kirvun että Orimattilan Tietävälässä. Hän on ollut mm. Maamiesseuran, Nuorisoseuran, Karjala-Seuran ja Sotainvalidien Veljesliiton alaosaston johtokunnissa. Erikoisesti hän on harrastanut urheilua ja voimistelua ja saanut mm. Kirvun Vilkkaan kultamitalin voimistelusta.

R i n t a l a ; Vilho Rantanen

Emäntä Maria Lankinen (s. Veijalainen) viljeli tyttärensä Ainon ja tämän miehen Veikko Ilvosen kanssa Rintalan tilaa (Rn:o 4:19) Kirvun Tietävälässä. Tilan pinta-ala oli 41,61 ha, josta oli viljeltyä n. 6 ha. Tila oli yksi neljästä lohkoista, jotka olivat syntyneet vuonna 1906 jaettaessa Simolan tilaa Lankisen suvun kesken (Koskenniskaksi, Peltolaksi, Kankaalaksi ja Rintalaksi).

Lankisen perhe perusti uuden Rintalan tilan Orimattilaan vuonna 1947. Aino ja Veikko Ilvosen ainoa lapsi tytär Liisi (s. 9.6.1932) viljelee tilaa miehensä Vilho Verner Rantasen kanssa, joka on syntynyt Askolassa 6.4.1913. Heidät on vihitty 5.4.1963 ja heillä on tytär Maija-Liisa (s. 25.8.1963). Vanha emäntä Maria Lankinen kuoli vuonna 1956 ja Aino Ilvonen vuonna 1961. Veikko Ilvonen muutti vaimonsa kuoleman jälkeen asumaan Orimattilan kirkolle, joten Rintalassa asuu vain Rantasen perhe.

Liisi Rantanen oli 7-vuotias, kun oli lähdettävä ensimmäiselle siirtolaismatkalle. Sijoituspaikkakunnalla Viljakalassa asuttiin toista vuotta maalaistalossa. Viimeisinä kuukausina Ilvosen perheellä oli erillinen ullakkohuone asuttavana. Perheen naiset tekivät satunnaisia töitä paikkakunnalla. Aino Ilvonen sai sitten työpaikan Myrskylästä, Kylmäsuon kartanosta, joka

saattoi järjestää myös erillisen huoneen perheen käyttöön. Veikko Ilvonen oli rintamalla ja saattoi vain lomilla käydä kotona. "Myrskylässä viihdyttiin kyllä hyvin", muisteli Liisi Rantanen. "Ihmiset olivat ystävällisiä ja melko vilkkaita."

Marraskuussa 1942 Ilvokset palasivat Kirvun Tietävälään. Rintalan talo oli säilynyt ehjänä, mutta ovet ja ikkunat oli irrotettu ja viety pois.

Toinen matka Karjalasta Satakuntaan kesti toista kuukautta, kun alkumatka tehtiin Saimaan yli. Sijoituskunnassa Kankaanpäässä asuttiin vajaa vuosi maalaistalossa. Veikko Ilvonen oli talossa töissä. Perheellä oli yksi huone talosta asuttavana. Ilvosen karja oli sijoitettu talon navettaan. Karjanrehua varten vuokrattiin heinämaata. Kirvun Rintalassa oli karjaa ollut 7-8 lehmää, mutta siirtolaisena ollessa voitiin pitää vain kolmea lehmää ja hevosta.

Veikko Ilvonen sai Myrskylästä vuokramaata ja asunnon perheelleen. Kaksi ja puoli vuotta kului Myrskylässä maansaantia odotellen. Hallintasopimuksella saatiin vuonna 1947 Orimattilasta uudistila, jonka pinta-ala on 32 ha. Tilan nimeksi otettiin entinen kotitalan nimi. Valmista peltoa oli 4,5 ha ja kanteikkoa 5 ha. Vuoteen 1948 mennessä oli kanteikkoala raivattu pelloksi.

Ilvokset muuttivat uuteen Rintalaan syksyllä 1947. Paikalla ei ollut mitään rakennuksia. Aluksi ryhdyttiin rakentamaan navettaa, jonka talliosasta tehtiin väliaikainen asunto. Navetan yhteyteen oli rakennettu myös karjakeittiö, sauna ja kalustovaja. Navetan yläisiä käytettiin rehuvajana. Kun tilaa oli näin hyvin, rakennettiin ensin puimala vuonna 1950 ja asuinrakennus vasta vuonna 1951.

Rintalan karjassa on vieläkin Kirvusta tuotujen lehmien jälkeläisiä. Nykyisin Rintalassa on neljä lehmää, kuusi vasikkaa ja hevonen. Lampaista pidettiin vielä 1950-luvulla, mutta ei enää nykyisin.

Kirvun tilalla viljeltiin kauraa, ruista, vehnää, ohraa ja perunaa. Siirtolaispaikkakunnilla viljeltiin vuokramaille vehnää ja kauraa. Aluksi Orimattilassa kasvatettiin ruista, mutta sitten siitä luovuttiin kokonaan. Kaura on rehuviljana edelleen tärkeä, mutta vehnänviljely on maatalouden kannalta edullisinta.

Kirvusta tuoduista maatalouskoneista oli Orimattilassa käytössä niitto- ja haravakoneet sekä ajoneuvoista rattaat ja reet. Niittokoneen käytöstä luovuttiin vuonna 1958, mutta muita mainittuja käytetään vieläkin tarvittaessa. Vilho Rantanen toi tilalle mukanaan traktorin työvälaineineen. Lypsykone ostettiin vuonna 1964.

Tilalla on tehty suunnitelma metsänhoitoa varten vuonna 1960. Metsänistutus-, viljavuustutkimus- ja salaojitussuunnitelmat ovat tekeillä. Tila on karjantarkkailutila.

Vilho Rantanen on asunut vuodesta 1935 Orimattilassa Pakaan kylässä, jossa hänen isällään oli tila vuokrattuna. Nykyisin tila on Vilho Rantasen veljen omistuksessa. Omien viljelystöiden ohessa Vilho Rantanen on tehnyt mm. traktoritöitä naapureille. Talosta kuulutaan

Maamiesseuraan, Maataloustuottajiin ja Maatalousnaisiin sekä Nuorisoseuraan.

K u l m a l a; Eino Räikkönen

Eino Räikkösen kotitila oli Kirvun Mertjärven kylässä sijaitseva Nuutila (Rn:o Mertjärvi 12), joka oli vanha sukutila, jota usein nimitettiin *Keskievariksi*. Eino Räikkösen isänisä Juho Räikkönen oli tullut taloon kotivävyksi vuonna 1860. Nuutilassa kerrotaan olleen ensimmäinen uloslämpivä tupa Viipurin läänissä. Tilan pinta-ala oli 85 ha.

Vanha emäntä Maria Räikkönen asui talvisodan siirtolaisena Viljakkalassa. Pojat Eino ja Yrjö olivat rintamalla. Rauhan aikana pojat viljelivät Viljakkalassa vuokramaalla vehnää. Jatkosodan alettua he joutuivat taas sotatoimiin rintamalle. Sodan jälkeen perhe asui Orimattilassa siirtolaisena. Tavallaan sattumalta he saivat vuonna 1947 maatilaa Tönnön (Tietävälän) asutusalueelta.

Matti Miettinen Kirvun Tietävälästä ei ottanut vastaan hänelle tarjottua uudistilaa, jonka Räikköset sitten saivat hallintasopimuksella viljeltäväkseen. Koska tila sijaitsi Tönnön kylän äärimmäisessä kulmassa, he antoivat paikalle nimen Kulmala. Tilan pinta-ala on 34,4 ha, josta oli kanteikkoa 13,7 ha. Kanteikon lisäksi on pelloksi raivattu lähes hehtaarin alue vuosina 1957–58, josta viljelyksessä on nyt 14,5 ha.

Räikköset muuttivat tilalle toukokuussa 1948, jolloin Tietävälän aluetta oli jo edellisestä kesästä lähtien raivattu ja rakennettu. Kulmalan paikalla ei ollut mitään rakennuksia. Räikkösen perhe asui naapuritalossa, kunnes neljän viikon kuluttua voitiin muuttaa uuteen saunarakennukseen. Väliaikainen navetta saatiin syksyyn mennessä valmiiksi. Seuraavana vuonna valmistui asuinrakennus ja vuonna 1952 navetta. Entisestä navetasta saatiin nyt rehulato. Myöhemmin vuonna 1956 rakennettiin vielä kuorma-autotalli.

Yrjö Räikkönen oli vakinaisessa työssä maitoautonkuljettajana, ja muutti avioiduttuaan asumaan Orimattilan kirkolle. Eino Johannes Räikkönen on syntynyt 28.7.1910. Hän avioitui 27.11.1949 nuijamaalaisen Hilikka Maria Hatakan (s. 10.9.1920) kanssa. Lapsia on neljä, kaikki syntyneet Orimattilassa Paavo Tapani, s. 2.11.1951, Eila Maria, s. 14.7.1953, Lea Anneli, s. 19.8.1955 ja Päivi Helena, s. 7.2.1958. Vanha emäntä Maria Räikkönen kuoli vuonna 1964.

Mertjärven Nuutilassa oli ollut karjaa kolme lehmää, hieho ja neljä hevosta, jotka kaikki kuljetettiin siirtolaisaikana perheen mukana. Orimattilan tilalle tuotiin kaksi lehmää, hieho ja hevoset. Yksi lehmä ja lampaista hankittiin Orimattilassa. Nyt karjaan kuuluu kuusi lypsävää, kaksi hiehoa, vasikka ja kaksi hevosta, joista toinen on nykyisin ainoa Kirvusta tuotu kotieläin.

Maanviljelykalustosta käytettiin ensimmäisinä Orimattilan vuosina Kirvusta tuotuja hevosvetoisia auroja, äestä ja niitto- sekä haravakonetta. Niittokonetta käytettiin vielä neljä vuotta sitten, mutta koko välineistö on nyt uusittu. Puimakone hankittiin vuonna 1949, kylvö- ja elonleikkukoneet vuonna 1952 ja traktori vuonna 1965. Sirkkeli ostettiin vuonna 1952. Elo on korjattu leikkuupuinnilla vuodesta 1960 lähtien.

Mertjärven tilalla viljeltiin kauraa, vehnää, ohraa ja ruista. Nykyisin Kulmalassa viljellään vehnää ja sokerijuurikasta myytäväksi, kauraa rehuviljaksi ja perunaa kotitarpeiksi. Rukiinviljely lopetettiin vuonna 1955.

Yleisesti on maanviljelys muuttunut Mertjärven ajoista siten, että nykyisin käytetään paljon enemmän apulannoitteita ja konetyövoimaa. Muuten Eino Räikkönen piti Kulmalan peltoja hallanarkoina. Pellot ovat tosin tasaisia. Mertjärven kiviset pellot tuottivat kuitenkin yhtä hyvin kuin nykyisen tilan pellot.

Kulmalassa on salaojitus suunnitteilla. Metsänistutus on aloitettu vuonna 1960.

Talosta kuulutaan Maamiesseuraan, Maataloustuottajiin, Marttoihin ja Lähetysseuraan. Isäntä on Maamiesseuran, emäntä Marttojen johtokunnan jäsen. Isäntä on harrastanut yleisurheilua Kirvun Vilkkaan jäsenenä.

Emäntä Hilka Räikkönen on myös siirtolaisia. Hänen kotipaikkakuntansa on Nuijamaan Vehkapään kylä, josta hänen isänsä Tuomas Hatakka oli vuonna 1937 ostanut Niemelän tilan. Hatakan suku oli lähtöisin Antreasta.

Ensimmäisellä siirtolaismatkalla Hatakan perhe joutui muuttamaan alinomaa. Ensin asuttiin kolme viikkoa Puumalassa, mutta välillä jouduttiin Hämeenkyröön ja Pieksämäelle. Sieltä palattiin puoleksi vuodeksi Puumalaan. Hilka Hatakka asui vielä pari viikkoa Luviolla, työskenteli puolisen vuotta Pieksämäellä ja toimi lottana Kirvussa ja Antreassa. Hatakan perhe palasi luvan saatuaan Vehkapäähän. Tykinammus oli tuhonnut Niemelän asuinrakennuksen eteisen ja osan navettarakennuksesta. Aitta oli purettu, samoin huoneiden lattiat. Rakennuksia korjattiin niin, että päästiin asumaan.

Toisen siirtolaismatkan alussa kuljetettiin karja Joroisiin ja myytiin osittain siellä. Sijoituskunnassa Kankaanpäässä asuttiin yksi vuosi. Hilka Hatakka työskenteli silloin huopatehtaassa. Keväällä 1945 ostettiin maatila Orimattilan Pakaan kylästä. Kun seuraavien vuosien aikana Tönnön ja Pakaan kylien rajalle syntyi Tietävälän asutusalue, tuli Hatakoiden naapuriksi paljon kirvulaisia ja Hilka Hatakasta tuli vuonna 1949 Kulmalan uudistilan emäntä.

Heinhuhta; Toivo Syrjäläinen

Mikko ja Katri Lempiäinen (s. Munukka) viljelivät Kirvun Tietävälässä Seppälän tilaa (Rn:o 3:12), jonka pinta-ala oli 75 ha, viljelyksiä 10 ha. Lempiäisten viidestä lapsesta Toivo oli naimisissa Tuovi Kymäläisen kanssa (ks. Matkanpään tila). Toivo kaatui talvisodassa.

Mikko Lempiäinen ei joutunut sotaan ikänsä takia. Perhe asui siirtolaisina Viljakalassa ja Myrskylässä, sitten kolme vuotta Kirvun kotitilalla ja uudella siirtolaismatkalla Kankaanpäässä. Tiedettiin, että uusi maatila voitaisiin saada Orimattilan suunnalta. Mikko Lempiäinen ei enää ehtinyt nähdä uudistilaa, sillä hän kuoli Kankaanpäässä. Lempiäisen perhe muutti odottamaan maansaantia Orimattilan Käkelään.

Vuonna 1947 saatiinkin entisistä Askolinin maista erotettu tila, pinta-alaltaan 30,9 ha, josta raivattiin vuonna 1948 pelloksi 5,5 ha.

Katri Lempiäisen tyttäret Laina ja Ester olivat työssä, mutta Hilja-tytär miehensä Viljo Vähätalon kanssa muutti viljelemään Heinhuhdan uudistilaa. Ikaalisista kotoisin oleva Viljo Vähätalo oli varsinaiselta ammatiltaan kirvesmies.

Heinhuhdan tilalla ei ollut mitään rakennuksia. Lempiäiset asuivat rakennusaikana Orimattilan kirkolla. Asuinrakennus valmistui vuonna 1948. Seuraavan vuoden aikana rakennettiin navetta ja sauna. Aluksi oli käyty naapuritalossa kylpemässä.

Kirvun tilalla oli ollut karjaa 6-7 lehmää. Siirtolaisaikana ei Lempiäisillä ollut karjaa kuin Myrskylässä. Kankaanpäästä ostettiin kolme lehmää, jotka tuotiin Heinhuhdan tilalle.

Kirvusta tuotuja maanviljelyskoneita ei tilalla ollut lainkaan. Niitto- ja haravakoneet hankittiin Orimattilassa.

Kirvun Seppälässä viljeltiin kauraa, vehnää, ohraa ja ruista sekä pellavaa. Siirtolaisaikana Lempiäisillä oli vähän kaura- ja perunanviljelystä Myrskylässä. Orimattilassa viljeltiin kauraa, vehnää ja ohraa.

Vuonna 1957 Vähätalot myivät Heinhuhdan tilan 4.9. jaakkimalaiselle Toivo Syrjäläiselle. Vanha emäntä Katri Lempiäinen (s. 1887) jäi taloon eläkeläiseksi ja hänelle varattiin yksi huone talon yläkerrasta.

Toivo Syrjäläinen viljelee Heinhuhdan tilaa vaimonsa ja kolmen lapsensa kanssa. Talossa asuu myös Toivo Syrjäläisen vanha äiti.

Syrjäläisten kotitila oli Jaakkiman Rukolan kylän Rapeikkorinne, johon kuului 40 ha maata, ja siitä 9,5 ha viljeltyä. Tila oli ollut Syrjäläisen suvulla noin vuodesta 1850 lähtien.

Sodan jälkeen Syrjäläiset jäivät pysyvästi asumaan Ilmajoelle, jossa heillä oli oma tila (12 ha). Toivo Syrjäläinen (s. 23.7.1918) avioitui 12.6.1948 Dagmar Cecilia Lampisen (s. 25.12.1921 Ilmajoella) kanssa. Lapsia on kolme: Jorma Juhani, s. 28.2.1945, Eira Sinikka, s. 30.8.1950, ja Lasse Tapani, s. 19.7.1952.

Toivo Syrjäläinen toimi lukuisissa seuroissa ja yhdistyksissä jo Ilmajoella. Orimattilassa hän kuuluu mm. Maamiesseuraan, Maataloustuottajiin ja Aliupseerikerhon johtokuntiin. Monien karjalaiskylän miesten tapaan Toivo Syrjäläinen on puusepäntytaitoinen, hän on käynyt myös puutyökoulun. Dagmar Syrjäläinen on sairaaloinen, mutta osallistuu kylässä mm. Maatalousnaisten toimintaan.

Toivo Syrjäläisen maatilaa Ilmajoella oli vaivanneet tulvat ja halla. Uutta tilaa etsiessään hän päätyi Orimattilan Tietävälän asutusalueelle. Tila on osoittautunut hyväksi. Toivo Syrjäläinen on laajentanut viljelyksiä raivaamalla 3 ha lisää peltoa. Aikomuksena on raivata vielä 2 ha. Tila salaojitettiin vuosina 1960-63. Viljavuustutkimus valmistui vuonna 1960. Metsänistutus on aloitettu vuonna 1965. Tila on karjantarkkailutila; lypsäviä on kuusi. Myyntiin tuotetaan vehnää, perunaa, maitoa ja kananmunia.

V e i j a l a; Arvi Veijalainen

Veijalaisen perheen kotitaloa Kirvun Tietävälässä sanottiin yleisesti Harakan taloksi, vaikka talon virallinen nimi oli Veijala (Rn:o 4:30). Tila oli alkuaan Vellingin suvun maita, mutta ruokolahtelainen Harakan suku oli ostanut tilan 1800-luvulla. Vellingin aikana paikalla on ollut majatalo. Harakan suku oli viljellyt Veijalan tilaa, mutta sukunimi oli vaihtunut talon miniän Anni Verran mentyä miehensä kuoleman jälkeen toiseen avioliittoon Antti Veijalaisen kanssa vuonna 1904. Heidän poikansa Arvi Veijalainen viljelee perheen uudistilaa Orimattilassa.

Kirvun Veijalan tilan pinta-ala oli vuonna 1920 tapahtuneen jaon jälkeen 32,62 ha, josta oli viljeltyä 7,4 ha. Anni ja Antti Veijalainen asuivat eläkeläisinä poikansa Arvin perheen kanssa. Anni-emäntä kuoli vuonna 1948 ja Antti-isäntä vuonna 1954 Orimattilassa.

Arvi Antinpoika Veijalainen on syntynyt 29.4.1907. Hänet vihittiin 5.4.1931 avioliittoon Lahja Maria Räsänen kanssa (s. 15.12.1910). Lapsia syntyi viisi: Anna Liisa, s. 27.7.1931, kansakoulunopettaja, avioitunut vuonna 1955 Martti Untamon kanssa, asuu perheineen Mäntsälässä, Pirkko Maija, s. 30.9.1938, pankkivirkailija, avioitunut vuonna 1961 Viljo Salmisen kanssa, asuu Lahdessa, Heikki Antero, s. 17.3.1942, Leena Tellervo, s. 21.9.1947, ylioppilas vuonna 1965, Hannu Kalervo, s. 17.12.1948. Molemmat pojat ovat käyneet keskikoulun; tyttäret ovat ylioppilaita.

Lahja-emäntä on syntynyt Kirvun Maamäen kylässä, jonne hänen isoisänsä oli muuttanut Savosta. Isän äiti oli tietäväläisiä. Isä, kirvesmies Heikki Räsänen, osti vuonna 1922 Kirvun Tietävälästä maatilaa, pinta-alaltaan 34 ha. Lahja-tytär oli 11-vuotias, kun perhe muutti Tietävälään.

Lahja Veijalainen osallistui Tietävälän Nuorisoseuran toimintaan (mm. näytelmät) ja oli perustamassa Tietävälän Marttayhdistystä ja oli sen sihteerinä. Hän toimi myös lottayhdistyksessä. Hän oli innokas hiihtäjä ja kuului Kirvun Vilkkaan alaosastoon, sekä Kirvun että Orimattilan Tietävälässä hän on toiminut pyhäkoulunopettajana ja kuuluu Orimattilan seurakunnan diakoniatoimikuntaan.

Arvi Veijalainen oli sivutoimenaan vakuutusasiamiehenä Kirvun Tietävälässä. Hän toimi myös Kirvun Vilkkaan sihteerinä ja harrasti urheilua. Lisäksi hän toimi Nuorisoseurassa, Maamiesseurassa ja Suojeluskunnassa.

Ensimmäisellä siirtolaismatkalla Veijalaiset asuivat ensin kaksi kuukautta Viljakkalassa. Sitten saatiin vuokrattua maatila Ruokolahdelta. Kun myös Ruokolahti osittain evakuoitiin, joutui Veijalaisen perhe kahdeksi kuukaudeksi Joutsaan kesällä 1941.

Tammikuussa voitiin palata Kirvun Tietävälään. Kotitalon ulkorakennuksiin oli tehty muutoksia, mm. vaateaittoja oli käytetty sikalana. Talossa oli nähtävästi asuttu, ja se oli säilynyt vaurioitta. Sotavuosina oli tilan hoitaminen Lahja-emännän vastuulla.

Rauhan tultua Veijalaiset joutuivat siirtolaisina ensin Kankaanpäähän, jossa asuttiin puoli vuotta erään talon pirtissä talonväen kanssa. Monet tietäväläiset perheet siirtyivät Kankaanpäältä Myrskylään, mutta Veijalaiset muuttivat vuonna 1945 suoraan Orimattilaan. Arvi Veijalainen sai työtä puolustusvoimain asevarikolla. Orimattilan Kuivannosta saatiin asunto ja vuokramaata viljeltäväksi kolmen lehmän rehuja varten.

Syksyllä 1946 ostettiin maata Orimattilan Pakaalta maanviljelijä Ville Härmälältä vapaaehtoisella kaupalla. Paikannimeksi otettiin Veijala Kirvun kotitalon mukaan. Tila sijaitti

valtion toimesta raivatun siirtoväen uudiskylän laidassa. Seuraavana keväänä entiset naapurit tulivat rakentamaan kylää. "Täällä on mukavaa, kaikki ovat pientilallisia, on tuttavallista ja kotoista, eikä tunneta luokkaeroja", sanoi Lahja-emäntä.

Tilan pinta-ala on 24,9 ha, josta oli 8,25 ha ennestään viljeltyä. Peltoa raivattiin lisää vuosina 1960-65, niin että sitä on nykyisin yhteensä 10,6 ha. Rakennuksia ei tilalla ollut kuin yksi olkikattoinen lato.

Veijalaan tultiin asumaan toukokuun kymmenentenä 1947 juuri valmistuneeseen parakkiin. Saunatupa ja sauna saatiin valmiiksi nuorimman tyttären syntymiseen syyskuun lopussa. Asuinrakennus valmistui saman vuoden itsenäisyyspäiväksi. Väliaikainen navetta saatiin rehuladosta, kunnes uusi rakennettiin vuonna 1951. Uudisraivauksen ensimmäisenä talvena perheeseen kuuluivat Lahja-emännän vanhemmat, ja mm. Heikki Räsänen kirvesmiehentaito oli suureksi hyödyksi.

Kirvun tilalla Veijalaisilla oli karjaa 7 lypsävää, siirtolaisaikana oli vain 2-3 lehmää, nykyisin viisi lehmää.

Kirvusta tuoduista maatalouskoneista käytetään vielä äestä, auraa, harava-, niitto- ja kylvökonetta. Apulannanlevittäjä hankittiin vuonna 1962, jyrä vuonna 1965 ja sokerijuurikkaankyntökone sekä hara vuonna 1958. Lypsykone on ollut Veijalassa vuodesta 1963 lähtien.

Veijalan viljelykset ovat hallanarkoja, ohrasta on tullut kato viitenä vuotena. Salaojitus on aloitettu vuonna 1963. Tilalla on viljelty kauraa ja ohraa, vehnää ei ole paljonkaan ojituksen takia. Ruista on viime vuosina viljelty 0,5 ha. Sokerijuurikasta viljellään.

Kirvun tilalla viljeltiin eniten ruista ja kauraa, mutta myös vehnää ja ohraa. Vuokramailla viljeltiin kauraa, ohraa ja vehnää hyvin tuloksin.

J u h o l a; Veljekset Veijalainen

Juho Veijalainen viljeli Tuomelan tilaa (Rn:o 3:13) Kirvun Tietävälässä. Taloa sanottiin tavallisesti Piikin taloksi. Kerrotaan, että tilalla on aikoinaan asunut *Haspik*-suku. Tilan pinta-ala oli 26,38 ha, ja viljeltyä oli 4,81 ha. Juho Veijalainen omisti muitakin palstoja (Harjula, Kaunisto), niin että Piikin taloon kuului n. 50 ha maata ja viljeltyä n. 10 ha.

Juho Yrjönpoika Veijalainen syntyi 22.7.1887. Hän avioitui 29.12.1916 Elli Lempiäisen kanssa, joka oli syntynyt 10.9.1892. Kuudesta lapsesta oli yksi tytär mennyt naimisiin ennen talvisotaa. Yksi poika kaatui sodassa vuonna 1943. Pojista myös Yrjö osallistui talvisotaan ja jatkosotaan; Sulo sai palvelukseenastumismääräyksen vuonna 1942. Sodan jälkeen Veijalaisen perheeseen siis kuului vanhemmat ja neljä lasta: Yrjö Ensio, s. 12.3.1919, Sulo, s. 18.9.1923, Mirjam, s. 16.1.1926, ja Laina Vappu, s. 23.7.1929. Juho Veijalainen kuoli Orimattilassa 28.3.1957. Mirjam Veijalainen meni naimisiin vuonna 1960 Eino Rinkisen kanssa Orimattilassa. Nykyisin Elli

Veijalainen asuu kahden poikansa ja Laina-tyttärensä kanssa Orimattilan Tönnön Juholan tilalla.

Pari päivää ensimmäisen evakuoimismääräyksen jälkeen Veijalaiset läksivät karjan kanssa kohti Puumalaa, jossa viivytettiin pari viikkoa Liepiskän kylässä. Varsinaisella sijoituspaikkakunnalla Viljakkalassa asuttiin yksi vuosi suuressa pirtissä yhdessä toisen siirtolaisperheen kanssa. Sijoitustalo oli suuri, mutta yleinen kehitys Viljakkalassa näytti olevan Tietävälän kotikylästä jäljessä. Veijalaiset olivat talon töissä, mutta saivat sitten paikan Myrskylästä Kylmäsuon kartanosta puoleksi vuodeksi. Kartanon työmiesten asunnoista varattiin perheelle yksi huone. Pakaria sai käyttää yhteisesti muiden perheiden kanssa.

Lokakuussa 1942 päästiin palaamaan Kirvun Tietävälään. Tuomelassa oli rakennuksia muuteltu. Aluksi asuttiin yhdessä huoneessa, kunnes muut huoneet oli saatu kunnostettua. "Mieli oli hyvä, vaikka vähän sekainen."

Toisella siirtolaismatkalla päädyttiin Kankaanpään Vihtilänjärvelle, jossa asuttiin suuren talon päärakennuksessa yhdessä kamarissa. Muissa huoneissa asui myös siirtolaisperheitä. Keittiö oli yhteinen. Veijalaisen miesväki oli talon töissä ja tyttäret hoitamassa talon karjaa.

Talossa asuttiin noin yhdeksän kuukautta, jonka jälkeen muutettiin Orimattilan uudistilalle, joka oli saatu hallintasopimuksella viljeltäväksi. Tilan pinta-ala on 32 ha, josta oli kanteikkoa 15,46 ha. Kanteikkoalue raivattiin vuosina 1947-57 pelloksi. Tilan nimeksi otettiin isännän etunimen mukaan Juhola.

Tila oli erotettu Askolinin maista, eikä paikalla ollut mitään rakennuksia. Keväällä 1947 rakennettiin parakki, johon muutettiin asumaan. Ennen talven tuloa saatiin sauna ja väliaikainen navetta valmiiksi. Asuinrakennus valmistui kesällä 1948 ja navetta vuonna 1950. Viimeksi on tilalle rakennettu uusi sauna vuonna 1964.

Kirvun tilalla oli ollut lypsäviä viisi, mutta ensimmäisellä siirtolaismatkalla myytiin karja jo Puumalassa. Viljakkalassa asuessa ei pidetty karjaa. Kirvuun palattua hankittiin uutta. Toisella matkalla Veijalaisilla oli Kankaanpäässä kaksi lehmää ja pari mullikkaa, Myrskylässä samoin. Orimattilassa ollessa on vähitellen lisätty karjan lukumäärää. Nykyisin lehmiä on seitsemän ja lisäksi nuorta karjaa. Hevosta on koko siirtolaisajan kuljetettu mukana.

Kirvun tilalla käytetystä maatalousvälineistöstä tuotiin Orimattilaan äes ja niittokone. Vuoden 1959 jälkeen niitä ei ole käytetty. Sinä vuonna hankittiin traktori työvälineineen. Vuonna 1962 toisen talon kanssa yhteisenä hankittiin kylvökone, ja kahden talon kanssa yhteisenä lannanlevityslaitteet ja perunasahra. Juhola on mukana myös vuonna 1965 perustetussa kahdeksan talon yhtiössä, joka on hankkinut juurikkaankylvökoneen.

Kirvun tilalla viljeltiin kauraa, ruista, ohraa, vehnää, hernettä, pellavaa ja perunaa. Myrskylässä vuokrattiin maata kauran- ja vehnänviljelyyn sekä heinämaaksi. Orimattilassa siirryttiin heti vehnävaltaiseen viljelyyn. Sokerijuurikkaalla on nykyisin 0,5 ha Juholan viljelyksistä. Ruista viljellään joka kolmas vuosi omaan käyttöön. Rukiinviljelyä haittaa epävarma kasvu ja tekee

kannattamattomaksi huono hinta. "Maat ovat Orimattilassa heikompia, sillä Kirvussa oli vanhat pellot ja hyviä mutasoita. Tila on täällä yhdessä lohossa; se on parempaa kuin Kirvun tilalla," arvelivat isännät.

Tilan pellot on salaojitettu vuoteen 1963 mennessä. Juhola on karjantarkkailutila. Karjanhoidosta huolehtivat Laina ja Sulo Veijalainen.

Talosta kuulutaan Maamiesseuraan, Metsänhoitoyhdistykseen, Marttoihin, Nuorisoseuraan ja Urheiluseuraan. Laina Veijalaisen harrastuksina ovat käsityöt ja lukeminen. Sulo Veijalainen on metsästännyt ja kalastanut aikaisemmin ahkerasti. Nyt ei kumpaakaan asiaa voi harrastaa, "ku ei vettäkään näe kuin ämpärissä." Vanha emäntä Elli Veijalainen on aikoinaan kutonut ahkerasti ja valmistanut sukkaa, lapasia ja täkkejä myyntiin Viipuriin ja Enson torille.

Tietävälän asutusalueen kokonaisuuden kannalta on vielä mainittava pari tilaa, jotka kuuluvat Tietävälän alueeseen. Molemmat sijaitsevat alueen laidassa. Seuraavat tiedot perustuvat pääasiassa Robert Sutisen ja Iida Halson muistiinpanoihin.

Ollila

Ollilan tilalle asukkaat tulivat Kirvun Lietlahdesta Ollilan talosta, perikuntatilalta. Perheeseen kuuluivat leskiemäntä Liisa Hämäläinen ja lapset Tauno, Tyyne, Aini ja Martti.

Ollilan tilan pinta-ala on 46 ha, josta oli peltoa 4,7 ha. Lisää on raivattu metsästä niin että sitä on nykyisin 11 ha, kaikki salaojitettua.

Keväällä 1947 rakennettiin parakki, johon heti muutettiin asumaan. Asuinrakennus valmistui vuonna 1948 ja navetta vuonna 1952.

Tauno kävi metsäkoulun ja toimi metsäteknikkona Artjärvellä. Aini meni naimisiin tietäväläisen Nestori Komin kanssa ja asuu naapuritalossa perheineen. Nestori Komi on ammatiltaan koneurakoitsija. Ollilan talon omistaa vuonna 1965 metsäteknikko Hämäläinen, joka on edelleen toimessa Artjärvellä, mutta hoitaa samalla tilaa. Vaimo on Kirsti Hartman ja lapsia on kolme. Matti toimii koneyrittäjänä Orimattilan kirkonkylässä.

Sivula; Taimi Marjomäki

Orimattilan Pakaan kylään kuuluvaa Sivulan tilaa tarjottiin Tietävälän Putkosen Väinö Kymäläiselle. Hän jäi kuitenkin asumaan vaimonsa kotitalolle Rautjärvelle, ja tilan sai rintamamiesoikeudella Aarne Marjomäki Mäntsälästä. Naapurit viljelivät osittain raivattua peltoa pari vuotta vuokramaina. Marjomäet muuttivat tilalle vuonna 1951. Tilan pinta-ala on 27,7 ha, josta oli kanteikkoa 12 ha, osittain jo viljelykunnossa. Nykyisin on peltoa 14 ha.

Vuonna 1950 saatiin asuinrakennus valmiiksi. Navetta rakennettiin vuonna 1952, ja talousrakennuksia myöhemmin.

Aarne Marjomäki oli syntynyt 8.3.1910 Jalasjärvellä. Hän avioitui vuonna 1937 Taimi Sanelma Reijosen kanssa, joka on syntynyt Mäntsälässä 9.1.1915.

Sivulan tilan rakentaminen ja viljeleminen aloitettiin myöhemmin kuin useimpien muiden talojen. Kun tila saatiin jonkinlaiseen kuntoon, kuoli Aarne Marjomäki vuonna 1954. Emäntä on ollut työssä mm. postinkantajana, mutta sairastui ja oli välillä keuhkotautiparantolassa. Kuudesta lapsesta kaksi vanhinta tytärtä ovat muuttaneet avioliiton kautta muualle, mutta kolme poikaa ja tytär ovat vielä kotona vuonna 1965.

Tuohivirsun tekoa, Maria Arminen; kuva tekijän.

Karjalasta tuotujen esineiden inventointi

Kirvun Tietävälän kylä saatiin evakuoitua niin hyvin, että tietäväläiset perheet saivat melkein kaikki taloustavaransa kuljetettua uudelle asuinpaikalleen. Karjalasta tuotuja esineitä on säilynyt Orimattilan Tietävälän taloissa vielä melko paljon. Esineet ovat lähinnä tarvekaluja, huonekaluja ja vaatetavaraa. Säilyneet esineet ovat yleensä jatkuvasti käytössä. Kuitenkin säilytetään vielä sellaisia esineitä, joille ei enää ole varsinaista käyttöä, kuten kirkkorekiä ja valkjärveläisiä kiesejä. Joitakin esineitä säilytetään muistoarvonsa vuoksi kuten häälahjoja tms. Kysyttiin, säilytetäänkö joitakin esineitä ainoastaan muistona Karjalasta; ts. oliko joillakin esineillä pelkästään Karjalaan liittyvää muistoarvoa. Joitakin esineitä mainittiinkin, mutta nämä esineet olivat eri perheissä aivan erilaisia, joten ei voi sanoa millään esineellä erikoisesti olevan Karjalaa symbolisoivaa funktiota.

Esineet on jaoteltu kymmeneen ryhmään.

a) Ajoneuvoja säilytetään, vaikkei talossa olisi enää hevostakaan.

b) Arvoesineitä ei monia löytynyt, mutta pikkuesineitä, koruja, taskukelloja mainittiin muutama; luonnollisesti on lisäksi sormuksia ym. koruja, joita ei ole luetteloitu.

c) Talousesineitä ja pieniä astioita on säilynyt melko paljon. Niistä osa on kymmeniä vuosia vanhoja lasiesineitä.

d) Huonekalujen joukossa on kaappeja, tuoleja ja sänkyjä, jotka ovat löytyneet Tietävälän taloista kyläläisten palattua talvisodan siirtolaismatkalta. Huonekalut lunastettiin omiksi ja otettiin mukaan seuraavalle evakkomatkalta. Nämä huonekalut on merkitty luettelossa niin, että osto- tai valmistusajan kohdalla on pyöreä ympyrä. Venäläismallisen moniosaisen kaapin tuntomerkki on se, että kaapin ovet on kiinnitetty yläreunasta saranalla.

e) Kelloja ja lamppuja on säilynyt melko paljon.

f) Kudonnaisten ja käsitöiden ryhmästä saa hyvän käsityksen siitä, mitä kudottua tavaraa on arvostettu niin paljon, että sitä on säilytetty näinkin kauan.

g) Käsityövälineistä rukkeja ja kangaspuita on käytetty viime aikoihin asti.

h) Maatalouskoneita on tuotu paljon mukana, mutta vanhoja koneita on enää hyvin vähän käytössä.

i) Muut tekniset laitteet ovat melko lyhytikäisiä, mutta radioita ym. on vielä säilynyt 1930-luvulta.

j) Työkalut muodostavat suuren ja hajanaisen ryhmän, johon on sisällytetty myös suuret astiat ym. harvoin mainitut esineet.

k) Lisäksi on joukko muita esineitä. Tauluja kotitalosta on useimpien talojen seinällä, mutta vain muutamista on mainittu tässä luettelossa. Kirjojakin on varmasti enemmän kuin muutamat hengelliset kirjat, mitkä ovat tulleet luetteloon. Valokuvia Karjalasta on useimmissa taloissa. Luettelo ei ole täydellinen, koska esineitä on voinut unohtua mainitsematta. Osa esineistä mitattiin, mutta ajanpuutteen vuoksi jäivät tarkat mittaukset joissakin kohteissa suorittamatta.